



Till finansutskottet

Finansutskottet har den 8 oktober 1997 beslutat att bereda övriga utskott tillfälle att avge yttrande över proposition 1997/98:1 Budgetpropositionen för år 1998 (volym 1) i vad avser den ekonomiska politiken och förslag till statsbudget för budgetåret 1998, utgifternas fördelning på utgiftsområden och beräkningen av statsinkomsterna, låneramar m.m. (yrkandena 1–12 och 24–44) jämte motioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

De delar av propositionen som utskottet yttrar sig över är regeringens förslag till fördelning av statsbudgetens utgifter på utgiftsområdena 8, 10, 11 och 12, beräkningen av statsbudgetens inkomster och beräkningen av budgeteffekter av förändrade skatte- och avgiftsregler i de delar som avser utskottets beredningsområde samt regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:1744) om allmänna egenavgifter, förslag till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter, förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring och förslag till lag om ändring i lagen (1996:1336) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring (lagförslagen 24, 25, 32 och 33). Yttrandet omfattar också beräkningen av utgifter för socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten.

Utskottet yttrar sig vidare i motsvarande delar över följande motioner

Fi206 yrkandena 4–7 av Carl Bildt m.fl. (m),
Fi212 yrkandena 3–5 av Lars Leijonborg m.fl. (fp),
Fi215 yrkandena 2, 3, 5, 6 och 8 av Alf Svensson m.fl. (kd),
Fi219 yrkandena 19–22 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp),
Fi220 yrkandena 4 och 5 av Johan Lönnroth m.fl. (v),
Fi403 yrkandena 2–3 av Carl Bildt m.fl. (m),
Fi404 av Bo Lundgren m.fl. (m),
Sk325 yrkandena 9–10, 15 och 16 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp),
Sk326 yrkandena 8 och 9 av Johan Lönnroth m.fl. (v),
Sk327 yrkandena 6 och 20 av Alf Svensson m.fl. (kd),
Sk735 yrkande 2 av Lars Leijonborg m.fl. (fp),
Sf265 yrkande 5 av Johan Lönnroth m.fl. (v),
Sf304 yrkande 3 av Gullan Lindblad m.fl. (m).

Utskottet överlämnar också med eget yttrande till finansutskottet den del av budgetpropositionens avsnitt om socialförsäkringssektorn vid sidan av stats-

Statsbudgetens utgifter

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Propositionen

Utgiftsområdet omfattar migrationspolitiken med frågor rörande flyktingpolitik, invandringen till Sverige, mottagande av asylsökande och utlänningars rätt att vistas i Sverige samt internationellt samarbete på det migrationspolitiska området. Utgiftsområdet omfattar också integrationspolitik med frågor rörande invandras introduktion i Sverige, delaktighet och inflytande, åtgärder mot etnisk diskriminering, främlingsfientlighet och rasism samt ersättning till kommunerna för mottagande av flyktingar.

Målen för migrationspolitiken är att i en värld präglad av ökad öppenhet, samverkan och utbyte på alla områden verka för att migration till och från vårt land kan ske i ordnade former samt att värna asylrätten och upprätthålla den reglerade invandringen. Detta skall ske på ett sätt som svarar mot kraven på öppenhet och utbyte och präglas av rättssäkerhet, humanitet och respekt för individens mänskliga rättigheter.

Enligt vad som föreslås i regeringens proposition 1997/98:16 Sverige, framtiden och mångfalden – från invandrapolitik till integrationspolitik skall integrationspolitikens mål vara lika rättigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund, en samhällsgemenskap med samhällets mångfald som grund samt en samhällsutveckling som kännetecknas av ömsesidig respekt och tolerans och som alla oavsett bakgrund skall vara delaktiga i och medansvariga för.

Genom riksdagens beslut med anledning av den ekonomisk-politiska vårpropositionen (prop. 1996/97:150, bet. 1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284) bestämdes ramen för utgiftsområde 8 för år 1998 preliminärt till 3 760 miljoner kronor. I budgetpropositionen föreslås nu en utgiftsram på 3 863,9 miljoner kronor för budgetåret 1998. Skillnaden mellan det preliminära beslutet och regeringens förslag förklaras av att 100 miljoner kronor – engångsvis – föreslås föras från utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner till utgiftsområde 8 för att finansiera ökade kostnader för kommunersättning vid flyktingmottagande.

Den preliminära fördelningen för budgetåret 1999 föreslås beräknas till 3 761 miljoner kronor och för budgetåret 2000 till 3 570 miljoner kronor.

För budgetåret 1998 genomförs inom utgiftsområdet besparingsåtgärder i enlighet med vad som angavs i vårpropositionen. Dessa uppgår till 41 miljoner kronor utöver tidigare beslutade neddragningar inom utgiftsområdet och avser minskning av kommunersättningar vid flyktingmottagande och minskade transportkostnader till följd av effektiviseringar.

För 1998 avser regeringen att prioritera en fortsatt modernisering av handläggningen och prövningen av utlänningars rätt att vistas i Sverige. Vidare skall Invandrarverkets roll stärkas och uppgifterna koncentreras på migrations- och medborgarskapsfrågor samt Utlänningsnämnden ges ökade resurser

för att förkorta handläggningstiderna. Regeringen avser också att fortsätta satsningen på åtgärder för att främja frivillig återvandring samt att förbättra och följa upp prognoser inom utgiftsområdet.

De stora utgifterna inom utgiftsområdet avser mottagande av asylsökande och statlig ersättning till kommunerna för flyktingar och vissa andra invandrare. Sedan antalet asylsökande minskat har kostnaderna gått ner. Ersättningen till kommunerna för äldre och handikappade invandrare ökar dock fortfarande. Beräkningarna för utgiftsområdet baseras enligt vad som anges i propositionen på att 13 350 personer antas söka asyl under budgetåret 1998 och att 7 000 utlänningar årligen kommer att tas emot i kommunerna och berättiga dessa till statlig ersättning.

I budgetpropositionen föreslås bl.a. en ny anslagsstruktur med utgångspunkt i att regeringen i proposition 1997/98:16 föreslår att en ny myndighet för integrationsfrågor inrättas med ansvar för att integrationspolitiska mål och synsätt får genomslag på olika samhällsområden samt för att aktivt stimulera integrationsprocessen i samhället. Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) skall enligt förslaget inordnas i den nya myndighetens organisation. Vidare skall statsbidraget till Stiftelsen invandartidningen avvecklas efter den 1 maj 1998.

Motionerna

Inledning

Moderaterna, Folkpartiet, Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Kristdemokraterna har i motioner väckta med anledning av proposition 1997/98:16 avvisat regeringens förslag om inrättandet av en ny myndighet för integrationsåtgärder. Såvitt gäller Folkpartiet och Vänsterpartiet innebär detta att ramen för utgiftsområdet påverkas. Nedan redovisas frågan om en ny integrationsmyndighet endast i den mån partiernas förslag innebär en ändring av ramen för utgiftsområdet.

Flera av partierna har i motioner väckta med anledning av samma proposition särskilda yrkanden med innebörd att DO skall bibehållas som en självständig myndighet och att statsbidraget till Stiftelsen invandartidningen inte skall avvecklas. Också dessa frågor redovisas endast i den mån de får effekt på respektive partis förslag till utgiftsram. Propositionen kommer att behandlas av riksdagen under hösten 1997.

Moderaterna

I motion Fi206 yrkandena 4 och 5 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 1998 med 497 miljoner kronor och för budgetåren 1999 och 2000 med 457 miljoner kronor vardera året.

Motionärerna anför att en besparing inom utgiftsområdet är möjlig till följd av att allt färre personer invandrar till Sverige. Därmed kan handläggningen av ärendena effektiviseras, vilket leder till att vistelsetiden på flyktingförläggning minskar kraftigt. Det förhållandet att lagstiftningen fr.o.m.

den 1 januari 1997 blivit tydligare underlättar Invandrarverkets prövning av asylärenden. Det minskade antalet flyktingar motiverar också besparingar för Utlänningsnämnden och rättshjälpen. Vidare kan utgifterna för utresor minskas om man använder busstransporter i stället för flyg och har ett färre antal medföljande. Motionärerna avvisar slutligen förslaget om medel för särskilda insatser i utsatta bostadsområden och föreslår i stället en utredning av möjligheterna att inrätta frizoner i t.ex. Botkyrka i syfte att åstadkomma mer avreglerade ekonomiska aktiviteter.

Folkpartiet

I motion Fi212 yrkandena 3 och 4 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 1998 med 10 miljoner kronor och med lika mycket per år budgetåren 1999 och 2000.

Motionärerna anser att behov av medel till Invandrarverket för avvecklingskostnader saknas bl.a. som en konsekvens av att man avvisar förslaget att inrätta en ny myndighet för integrationsfrågor (se motion 1997/98:Sf8 yrkande 12).

Vänsterpartiet

I motion Fi220 yrkande 4 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för budgetåret 1998 med 590 miljoner kronor.

Motionärerna avvisar förslaget att inrätta en ny integrationsmyndighet och anser att Invandrarverket bör få ytterligare medel. DO bör vara en självständig myndighet och tillföras både fler uppgifter och mer resurser. Inte heller bör Invandartidningen läggas ner. Vidare måste man enligt motionärerna räkna med att om Sverige respekterar sina internationella åtaganden kommer det att medföra ytterligare utgifter både för mottagande av asylsökande och för statens ersättningar till kommunerna. För att säkerställa rättssäkerheten i asylprövningsärenden krävs enligt motionärerna dessutom ytterligare medel till rättshjälp i dessa ärenden.

Miljöpartiet

I motion Fi219 yrkandena 19 och 20 föreslås – i förhållande till regeringens förslag - en minskning av utgiftsramen för budgetåret 1998 med 8 miljoner kronor och med lika mycket per år budgetåren 1999 och 2000.

Motionärerna anser att mångkulturell kompetens i kulturfrågor bör finnas kvar även i fortsättningen och avvisar därför regeringens förslag om överflyttning av vissa medel (8 miljoner kronor) från utgiftsområde 17.

Utskottet

Utskottet har att ta ställning till dels förslag till utgiftsram för budgetåret 1998, dels förslag till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 1999 och 2000. Förslagen redovisas i tabellen nedan. Beloppen anges i miljoner kronor.

År	Regeringen	m	fp	v	mp	kd
1998	3 863,9	- 497	- 10	+ 590	- 8	0
1999	3 761	- 457	- 10	-	- 8	0
2000	3 570	- 457	- 10	-	- 8	0

Avgörande för utgifternas storlek inom utgiftsområdet är till stor del antalet asylsökande och antalet utlänningar som tas emot i kommunerna och berättigar dessa till ersättning. Utskottet finner det rimligt att utgiftsramen beräknas med utgångspunkt i det antal som regeringen lagt till grund för sina beräkningar.

Utskottet noterar att kostnaderna för kommunersättning vid flyktingmottagande har blivit väsentligt högre än beräknat. Problemet är, som påpekas i propositionen, den snabbt växande omfattningen av ersättningar till äldre och handikappade. För att möta de ökande kostnaderna har regeringen för budgetåret 1998 föreslagit ett överförande – engångsvis – av 100 miljoner kronor från utgiftsområde 25. Regeringen har vidare förklarat att Invandrarverket skall ges i uppdrag att kartlägga kommunmottagandet under 1990-talet och i samband därmed vidareutveckla sina anslagsprognoser. Verket skall speciellt analysera mottagandet av äldre och handikappade flyktingar och vilka statliga ersättningar till kommunerna som de närmaste åren kan förväntas för dessa personkategorier vid tillämpning av nuvarande ersättningsregler. I uppdraget skall, enligt vad som anges i propositionen, också ingå att utreda om reglerna innebär viss överkompensation för kommunerna.

Med hänsyn till vad nu anförts anser sig utskottet kunna godta regeringens förslag till utgiftsram för budgetåret 1998 och förslagen till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 1999 och 2000. Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionerna Fi206 yrkandena 4 och 5, Fi212 yrkandena 3 och 4, Fi219 yrkandena 19–20 och Fi220 yrkande 4.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Propositionen

Utgiftsområdet omfattar två verksamhetsområden, ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp samt socialförsäkringsadministrationen, varmed avses anslagen till Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna. Förmånerna utges i form av dagersättningar såsom sjukpenning, rehabiliteringsersättning och närståendepenning. Därutöver ingår i utgiftsområdet vissa yrkesskadeersättningar, handikappersättning samt folkpension och pensionstillskott i form av förtidspension.

Målen för utgiftsområdet är enligt regeringens förslag att socialförsäkringen dels skall vara generell och tillgodoses inom ramen för en offentlig försäkring, dels bygga på standardtrygghet och ge ersättning relaterad till inkomstbortfall samt präglas av arbetslinjen. Vidare skall socialförsäkringen uppfylla kraven på trygghet, rättvisa och effektivitet.

Socialförsäkringsadministrationen skall enligt förslaget administrera och verka för en allmän socialförsäkring som ger ekonomisk trygghet vid sjuk-

dom, handikapp, ålderdom och vård av barn. Den skall vidare verka för att förebygga och minska ohälsa samt genom att offensivt arbeta med och samordna rehabiliteringen bidra till att ge sjuka och funktionshindrade personer möjlighet att åter kunna arbeta. Slutligen skall administrationen säkerställa likformighet, kvalitet och kostnadseffektivitet i handläggningen av försäkrings- och bidragsärenden, samtidigt som kravet på snabbhet i handläggningen och god service tillgodoses.

Genom riksdagens beslut med anledning av vårpropositionen bestämdes ramen för utgiftsområdet för år 1998 preliminärt till 35 394 miljoner kronor.

I budgetpropositionen föreslås en utgiftsram på 37 192,4 miljoner kronor för budgetåret 1998. Skillnaden mellan det preliminära beslutet och regeringens förslag förklaras främst av att regeringen föreslår en förkortning av sjuklöneperioden fr.o.m. den 1 april 1998. Enligt vad som anges i propositionen beräknas detta förslag öka utgifterna med 1 340 miljoner kronor under budgetåret 1998.

Den preliminära fördelningen för budgetåret 1999 föreslås beräknas till 39 020 miljoner kronor och för budgetåret 2000 till 40 308 miljoner kronor.

För budgetåret 1998 genomförs inom utgiftsområdet besparingsåtgärder i enlighet med vad som angavs i vårpropositionen. Därutöver föreslås, som redan nämnts, att sjuklöneperioden ändras från 28 dagar till 14 fr.o.m. den 1 april 1998. Enligt propositionen återkommer regeringen i fråga om ökade administrationskostnader till följd av sjuklöneförslaget i samband med tilläggsbudgeten för budgetåret 1998.

För budgetåret 1998 avser regeringen att prioritera samverkan över myndighets- och organisationsgränser, att rätt ersättning utbetalas samt att fusk och missbruk beivras. Vidare avser regeringen att utveckla det administrativa stödet inom socialförsäkringen för att ytterligare kunna effektivisera arbetet.

Vid beräkningarna har beaktats att ersättningsnivån för bl.a. sjukpenning och rehabiliteringspenning höjs till 80 % fr.o.m. den 1 januari 1998 (prop. 1996/97:63, bet. 1996/97:SfU12, rskr. 1996/97:273). Avsikten är enligt propositionen att höjningen skall finansieras av bl.a. förändringar i beräkningen av den sjukpenninggrundande inkomsten. Enligt vad som anförs i propositionen har regeringen för avsikt att under hösten 1997 återkomma till riksdagen med förslag om sjukpenninggrundande inkomst.

Såväl i regeringens proposition 1996/97:63 som i vårpropositionen (prop. 1996/97:150) har regeringen aviserat att särskilda medel skall ställas till försäkringskassornas förfogande genom en sammanläggning av medel som för närvarande är avsatta för köp av arbetslivsinriktade rehabiliteringstjänster, arbetstekniska hjälpmedel, läkarutlåtanden och läkarundersökningar. Regeringen har nu återkommit med förslag som innebär att försäkringskassorna inom ramen för särskilda medel skall ges möjlighet att bedriva olika projekt bl.a. i syfte att uppnå samverkansvinster. Regeringen föreslår att nämnda medel sammanläggs och att även medlen avsatta för rehabiliteringsersättning i form av särskilt bidrag och för resor till och från arbetet i stället för sjukpenning liksom vissa ytterligare medel tillförs kassorna för samma ändamål. Sammanlagt beräknas de särskilda medlen till 714 miljoner kronor. Av dessa får enligt vad som anges i propositionen högst 100 miljoner kronor användas för försäkringskassornas administration.

Riksdagen har på förslag av regeringen i den ovan nämnda propositionen 1996/97:63 antagit riktlinjer för förändringar i den nuvarande organisationen avseende socialförsäkringsadministrationen. Riktlinjerna innebär att försäkringskassornas roll stärks och att Riksförsäkringsverkets roll inom socialförsäkringen tydliggörs genom ändringar av 18 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring. Regeringen avser att senare under år 1997 återkomma till riksdagen med förslag rörande socialförsäkringsadministrationen. Avsikten är att reformeringen av administrationen skall vara genomförd den 1 januari 1999.

Sedan den 1 januari 1997 gäller bl.a. nya kriterier för rätt till sjukpenning och förtidspension. Reglerna innebär att utrymmet för att vid bedömningen av arbetsförmågans nedsättning beakta andra faktorer än rent medicinska har minskats. I propositionen anges att de nya reglerna ännu inte har börjat tillämpas i någon större omfattning och att det därför är osäkert hur utgiftsutvecklingen kommer att påverkas. Enligt regeringen pekar dock aktuella prognoser på att det för budgetåret 1998 föreslagna förtidspensionsanslaget kan komma att överskridas men att överskridandet ryms inom ramen för anslagskrediten. Det anförs vidare att Riksförsäkringsverket har fått i uppdrag att i samråd med Socialstyrelsen och Arbetsmarknadsverket göra en uppföljning av effekterna av de nya reglerna. Uppdraget skall redovisas den 15 januari 1998.

Motionerna

Moderaterna

I motion Fi206 yrkandena 4 och 5 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 1998 med 10 011 miljoner kronor och för budgetåren 1999 och 2000 med 11 720 respektive 12 250 miljoner kronor.

Enligt motionärerna bör kompensationsnivån i sjukpenningförsäkringen vara 75 % och ytterligare en karenssdag införas i sjukförsäkringen fr.o.m. den 1 januari 1998. En förkortning av sjuklöneperioden bör göras fr.o.m. samma tidpunkt. Sjukpenninggrundande inkomst bör beräknas på ett genomsnitt av de senaste 24 månadernas inkomst och räknas upp med basbeloppet. Finansiell samverkan av FINSAM-modell bör vidare vara huvudregel vid rehabilitering och införas i hela landet. För ökade insatser för rehabilitering och samordning och med hänsyn till försäkringskassornas arbetsbörda bör Riksförsäkringsverket erhålla ytterligare resurser. Kontrollen av sjukpenning och förtidspension bör intensifieras för att ytterligare minska kostnaderna och öka legitimiteten för socialförsäkringssystemen. Sjukskrivningar orsakade av trafikolyckor bör vidare bekostas av trafikskadeförsäkringen. Slutligen bör havandeskapspenning samordnas med sjukpenningförsäkringen.

Folkpartiet

I motion Fi212 yrkandena 3 och 4 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 1998 med 1 375 mil-

joner kronor och för budgetåren 1999 och 2000 med 1 750 respektive 2 125 miljoner kronor.

1997/98:SfU1y

Enligt motionärerna bör ersättningsnivån vid närståendevård höjas liksom rätten till förmånen och den därtill kopplade ledigheten förlängas. Vidare bör försäkringskassorna tillföras ytterligare resurser för kontroll av fusk och överutnyttjande i socialförsäkringssystemen. Detta i kombination med effektivare rehabilitering inom förtidspensionssystemet leder enligt motionärerna till ett minskat antal förtidspensioner. Motionärerna anser vidare att FINSAM-modellen bör införas i hela landet.

Vänsterpartiet

I motion Fi220 yrkande 4 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för budgetåret 1998 med 310 miljoner kronor.

Motionärerna anser att ytterligare resurser måste satsas på rehabilitering liksom på försäkringskassornas administration. Vidare bör förbättringar göras för vissa förtidspensionärer som alltför omfattas av numera upphävda regler om s.k. undantagande. En förbättring bör även göras i fråga om rätten till närståendepenning så att förmånen omfattar samtliga som fått infektion av hiv av en person som i sin tur fått infektionen vid behandling inom den svenska hälso- och sjukvården eller genom användning av blod eller blodprodukter. Slutligen bör FINSAM-modellen införas i hela landet (se motion 1997/98:Sf263 yrkande 5) samt företag med högst tio anställda undantas från kravet att betala sjuklön.

Miljöpartiet

I motion Fi219 yrkandena 19 och 20 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 1998 med 810 miljoner kronor och för budgetåren 1999 och 2000 med 745 respektive 815 miljoner kronor.

Motionärerna anser att ett s.k. brutet tak i sjuk-, föräldra- och arbetslöshetsförsäkringarna bör införas, dvs. att ersättningsnivån bestäms till 85 % på inkomster upp till 4,2 basbelopp och till 40 % på inkomster däröver. Vidare anser motionärerna att taket i socialförsäkringen skall sänkas till 6,5 basbelopp samt att försäkringskassorna skall få utökade resurser för att mildra verkningarna av de omfattande neddragningar som skett de senaste åren.

Kristdemokraterna

I motion Fi215 yrkandena 2 och 3 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 1998 med 7 710 miljoner kronor och för budgetåren 1999 och 2000 med 9 500 respektive 11 100 miljoner kronor.

Motionärerna anser att en förkortning av sjuklöneperioden bör genomföras redan den 1 januari 1998 samt två karensdagar införas i sjukförsäkringen. Vidare bör sjukpenninggrundande inkomst beräknas på genomsnittsinkomsten under de två senaste åren och skattepliktiga förmåner liksom semesterer-

sättning vara sjukpenninggrundande. Därtill föreslås en ökad satsning på rehabilitering vilket minskar förtidspensionskostnaderna samt utökade resurser för försäkringskassorna för att beivra missbruk av försäkringen. Finansiell samordning av FINSAM-modell för samverkan inom rehabiliteringsområdet bör införas för hela landet. Slutligen anser motionärerna att samtliga personskadekostnader till följd av trafikolyckor skall överföras till trafikförsäkringen.

Utskottet

Utskottet har att ta ställning till dels förslag till utgiftsram för budgetåret 1998, dels förslag till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 1999 och 2000. Förslagen redovisas i tabellen nedan. Beloppen anges i miljoner kronor.

År	Regeringen	m	fp	v	mp	kd
1998	37 192,4	- 10 011	- 1 375	+ 310	- 810	- 7 710
1999	39 020	- 11 720	- 1 750	-	- 745	- 9 500
2000	40 308	- 12 250	- 2 125	-	- 815	- 11 100

Vad gäller regeringens förslag till ramar för utgiftsområdet noterar utskottet att utgifterna för förtidspension i form av folkpension kan komma att överskridas, dock inom ramen för anslagskrediten. Vidare förutsätts vissa förändringar av reglerna för sjukpenninggrundande inkomst. Något förslag om sådana förändringar har ännu inte lagts fram av regeringen, men en proposition är aviserad till slutet av oktober månad. Härtill kommer att effekterna av de nya kriterierna för rätt till förtidspension ännu inte säkert kan bedömas. Nu nämnda förhållanden innebär en viss osäkerhet vad gäller utgifternas storlek.

Utgiftsområdet omfattar medel för sjukförsäkring, förtidspension och socialförsäkringsadministration. Det är viktigt att dessa försäkringar men även socialförsäkringen i övrigt liksom anslutande bidragssystem hanteras effektivt och rättssäkert. Försäkringskassorna måste förfoga över tillräckliga resurser för att arbeta aktivt med rehabilitering. De måste också ha nödvändiga resurser för att förebygga fusk och missbruk av systemen. I propositionen föreslås att särskilda medel ställs till försäkringskassornas förfogande avsedda för olika projekt bl.a. i syfte att uppnå samverkansvinster. Medlen beräknas uppgå till 714 miljoner kronor. Av dessa får högst 100 miljoner kronor användas för försäkringskassornas administration. Utskottet ser mycket positivt på att dessa medel kommer att kunna avsättas för en friare hantering och ge samordningsvinster. Utskottet skall i det fortsatta beredningsarbetet med budgeten ta ställning till de skilda anslagen inom utgiftsområdet och då också till de särskilda medlen. Utskottet vill dock redan nu ange att utskottet därvid, som en extraordinär åtgärd för att samverkansåtgärderna skall få snabb effekt, avser att föreslå att ytterligare 100 miljoner kronor av medlen för rehabilitering får användas på angivet sätt. De särskilda medlen kommer i så fall att uppgå till ca 814 miljoner kronor, av vilka 200 miljoner kronor får användas för försäkringskassornas administration.

Mot bakgrund av vad nu anförts godtar utskottet regeringens förslag till utgiftsram för budgetåret 1998 liksom förslagen till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 1999 och 2000. Motionerna Fi206 yrkandena 4 och 5, Fi212 yrkandena 3 och 4, Fi215 yrkandena 2 och 3, Fi219 yrkandena 19 och 20 och Fi220 yrkande 4 avstyrks med det anförda.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Propositionen

Utgiftsområdet omfattar folkpension och pensionstillskott i form av ålderspension, efterlevandepension till vuxna samt bostadstillägg till pensionärer (BTP).

Regeringen föreslår att målen för utgiftsområdet skall vara att ge ekonomisk trygghet till äldre som tillgodoser ett rimligt och grundläggande konsumtionsbehov och tillgång till en bostad med tillfredsställande standard. Pensionssystemet skall vara långsiktigt stabilt och pålitligt oavsett förändringar i omvärlden.

I propositionen föreslås att ramen för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom för budgetåret 1998 fastställs till 62 701 miljoner kronor. Vidare föreslås att riksdagen godkänner den preliminära fördelningen för budgetåret 1999 till 62 931 miljoner kronor och för budgetåret 2000 till 63 468 miljoner kronor.

Antalet ålderspensionärer har ökat något till följd av bl.a. fler förtida uttag av ålderspension. Kostnaderna har dock minskat något på grund av att allt färre får pensionstillskott eftersom andelen pensionärer med allmän tilläggs-pension (ATP) ökar. Antalet pensionärer med bostadstillägg minskar successivt.

Inom utgiftsområdet har i besparingssyfte en rad större förändringar genomförts. Sedan 1995 sker en begränsad uppräknings av basbeloppet kopplad till underskottet i statsbudgeten. Pensioner beräknas också utifrån ett reducerat basbelopp (98 %) sedan 1993. Den 1 april i år infördes inkomstprövning av änkepensioner. Det prognosticerade utfallet för änkepensioner för år 1997 är 610 miljoner kronor, en minskning med ca 850 miljoner kronor jämfört med år 1996. Den 1 januari 1997 sänktes ersättningsgraden för BTP från 85 % till 83 % och från den 1 april 1997 medräknas fritidsfastigheter vid inkomstprövningen av BTP. Dessa åtgärder har minskat kostnaderna med ca 500 miljoner kronor.

Den föreslagna ramen för utgiftsområdet för år 1998 har ökat med 384 miljoner kronor, jämfört med den ekonomiska vårpropositionen. Detta beror bl.a. på att ersättningsgraden för BTP föreslås höjas till 85 % av bostadskostnaden inom intervallet 100–4 000 kr per månad. I propositionen anges att folkpension, tilläggspension och bostadstillägg skall utbetalas den 18 eller den 19 i varje månad. Vid beräkningen av bostadstillägg föreslås att samboende pensionärer skall likställas med gifta pensionärer. Vidare föreslås att den nedre gränsen för uttag av ålderspensioner höjs från 60 år till 61 år fr.o.m. den 1 januari 1998. Vid inkomstprövningen av änkepension föreslås

Motionerna

Moderaterna

I motion Fi206 yrkandena 4 och 5 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för budgetåret 1998 med 1 615 miljoner kronor och för budgetåren 1999 och 2000 med 1 015 miljoner kronor vardera året.

Motionärerna anser att pensionerna bör värdesäkras genom att basbeloppet räknas upp med 100 % av konsumentprisindex (KPI) redan fr.o.m. år 1998. Inkomstprövningen av änkepensionerna bör slopas och omställningspension bör utgå under tolv månader. Vidare anser motionärerna att fritidsfastighet och privat pensionssparande inte bör räknas in i årsinkomsten vid beräkning av BTP.

Folkpartiet

I motion Fi212 yrkandena 3 och 4 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för budgetåret 1998 med 1 070 miljoner kronor och med lika mycket per år budgetåren 1999 och 2000.

I motionen anges att innehav av fritidsfastighet inte bör påverka pensionärernas bostadstillägg. Änkepensionerna bör inte inkomstprövas och omställningspension bör utgå under tolv månader.

Vänsterpartiet

I motion Fi220 yrkande 4 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för budgetåret med 810 miljoner kronor.

Motionärerna anser att medel bör anslås till ålderspensioner åt invandrare, i stället för att dessa ges socialbidrag. Vidare bör beslutet om inkomstprövning av änkepensioner rivas upp.

Miljöpartiet

I motion Fi219 yrkandena 19 och 20 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för budgetåret 1998 med 20 miljoner kronor och för budgetåren 1999 och 2000 en ökning med 285 miljoner kronor respektive 550 miljoner kronor.

Motionärerna anser att pensionärer bör ha råd att behålla mindre fritidshus. Anslaget Bostadstillägg till pensionärer förstärks därför med 20 miljoner kronor årligen. Förslaget om skatteväxling medför ett ökat basbelopp. Området bör därför budgetåren 1999 och 2000 tillföras ytterligare medel.

I motion Fi215 yrkandena 2 och 3 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för budgetåret 1998 med 2 375 miljoner kronor samt för budgetåren 1999 och 2000 med 2 530 miljoner kronor vardera året.

Motionärerna anser att inkomstprövningen av änkepensionerna bör tas bort och att fritidsfastighet inte skall ingå i årsinkomsten vid beräkning av BTP. Omställningspensionen bör vidare förlängas till tolv månader. För att kompensera de sämst ställda pensionärerna anslås 485 miljoner kronor för höjt pensionstillskott för de pensionärer som bara har folkpension. Slutligen anser motionärerna att pensionerna skall beräknas på basbeloppet utan reducering med två procent.

Utskottet

Utskottet har att ta ställning till dels förslag till utgiftsram för budgetåret 1998, dels förslag till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 1999 och 2000. Förslagen redovisas i tabellen nedan. Beloppen anges i miljoner kronor.

År	Regeringen	m	fp	v	mp	kd
1998	62 701	+ 1 615	+ 1 070	+ 810	+ 20	+ 2 375
1999	62 931	+ 1 015	+ 1 070	–	+ 285	+ 2 530
2000	63 468	+ 1 015	+ 1 070	–	+ 550	+ 2 530

Utskottet anser det positivt med den förstärkning av utgiftsområdet som regeringen föreslår. Förstärkningen gör det möjligt att genomföra förbättringar inom området. Utskottet noterar att det för år 1998 föreslagna anslaget till ålderspensioner är något osäkert och kan komma att överskridas, dock inom ramen för anslagskrediten. Regeringens beräkning bör emellertid godtas. Utskottet tillstyrker den av regeringen föreslagna utgiftsramen för budgetåret 1998 samt den preliminära fördelningen av utgifterna för budgetåren 1999 och 2000. Utskottet avstyrker i denna del bifall till motionerna Fi206 yrkandena 4 och 5, Fi212 yrkandena 3 och 4, Fi215 yrkandena 2 och 3, Fi219 yrkandena 19 och 20 samt Fi220 yrkande 4.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Propositionen

Utgiftsområdet omfattar statens ekonomiska stöd till barnfamiljer (förutom bostadsbidragen som hör till utgiftsområde 18 och studiebidragen som hör till utgiftsområde 15). Förmånerna inom området utgörs av allmänna barnbidrag, föräldraförsäkring inklusive havandeskapspenning, underhållsstöd, bidrag till kostnader för internationella adoptioner, folkpension i form av barnpension samt vårdbidrag för funktionshindrade barn (anslaget var tidigare benämnt Vårdbidrag till handikappade barn).

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 1998 beslutar att fördela 35 813,5 miljoner kronor till utgiftsområde 12 och att riksdagen för budgetåren 1999 och 2000 godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna till området med 36 331 miljoner kronor respektive 36 837 miljoner kronor.

Enligt regeringen är målen för utgiftsområdet att utjämna levnadsvillkoren mellan familjer med och utan barn, att stödja föräldrars möjligheter att kombinera förvärvsarbete med föräldraskap. Dessutom skall särskilt ekonomiskt stöd lämnas till barnfamiljer i utsatta situationer.

I budgetpropositionen framhålls att prioriteringarna för år 1998 är att förbättra det ekonomiska stödet till barnfamiljer och att fortsätta analysen av olika barnfamiljers levnadsförhållanden.

Beträffande det ekonomiska stödet till barnfamiljer har riksdagen under våren beslutat att fr.o.m. den 1 januari 1998 höja ersättningen i föräldraförsäkringen från 75 % till 80 % av den förmånsgrundande inkomsten (prop. 1996/97:63, bet. 1996/97:SfU12, rskr. 1996/97:273). I budgetpropositionen föreslås därutöver fr.o.m. nämnda tidpunkt en höjning av barnbidragen med 1 320 kronor per barn och år och att därjämte skall lämnas flerbarnstillägg med 2 400 kronor om året för det tredje barnet, 7 200 kronor om året för det fjärde barnet och 9 000 kronor om året för det femte barnet och varje ytterligare barn. Vidare föreslås att tillfällig föräldrapenning skall utges vid övergångsboende, en mellanvårdsform för barn med stora medicinska omvårdnadsbehov och som torde omfattas av personkretsen enligt lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Beträffande vårdbidrag för funktionshindrade barn föreslås att sådant bidrag skall kunna utges enbart för merkostnader och att vårdbidrag i vissa fall skall kunna utges till förälder med barn som vårdas på sjukhus mer än sex månader.

Motionerna

Moderaterna

Moderaterna begär i motion Fi206 yrkandena 4 och 5 att riksdagen till utgiftsområdet för budgetåret 1998 fördelar 1 600 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslår och att riksdagen för budgetåren 1999 och 2000 godkänner en preliminär beräkning som i förhållande till regeringens beräkning innebär minskade utgifter med 1 950 miljoner kronor för vardera året.

Motionärerna anser att kompensationsnivån i föräldraförsäkringen även fortsättningsvis skall vara 75 % av den förmånsgrundande inkomsten. Huvandekapspenningen skall samordnas med sjukpenningförsäkringen fr.o.m. den 1 januari 1998, vilket också påverkar anslaget för sjukpenning under utgiftsområde 10. SGI bör ändras så att den beräknas på ett medelvärde av de senaste 24 månadernas inkomst i stället för som nu på en antagen framtida inkomst, vilket påverkar föräldrapenningens storlek.

I stället för den föreslagna barnbidragshöjningen föreslås att barnfamiljerna skall få ett skatteavdrag med 10 000 kr per barn och år. Detta ger enligt motionärerna barnfamiljerna ett förbättrat stöd med 260 kr per månad i förhållande till regeringens förslag. Vidare föreslås ett reformerat underhålls-

stöd som för åren 1999 och 2000 innebär minskade utgifter med 400 miljoner kronor för vardera året.

Slutligen föreslås att vårdnadsbidraget och avdragsrätten för styrkta barnomsorgskostnader återinförs.

Folkpartiet

Folkpartiet begär i motion Fi212 yrkandena 3 och 4 att riksdagen till utgiftsområdet för budgetåret 1998 fördelar 765 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslår och att riksdagen för budgetåren 1999 och 2000 godkänner en preliminär beräkning som i förhållande till regeringens beräkning innebär minskade utgifter med 965 respektive 1 265 miljoner kronor.

Folkpartiet anser att ersättningsnivån för den s.k. mamma/pappamånaden skall vara 90 % av den förmånsgrundande inkomsten. För att finansiera detta föreslås att de dagar i föräldraförsäkringen som ersätts enbart på garantinivå slopas. Genom att motionärerna under utgiftsområde 10 föreslår ökade utgifter för att öka kontrollen av bidragsfusk bedöms utgifterna för underhållsstöd kunna minskas.

Vänsterpartiet

Vänsterpartiet begär i motion Fi220 yrkande 4 att riksdagen till utgiftsområdet för budgetåret 1998 fördelar 200 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslår.

Vänsterpartiet anser att ersättningsnivån för den s.k. mamma/pappamånaden skall vara 90 % av den förmånsgrundande inkomsten. Enligt motionärerna är ett viktigt jämställdhetsmål att männen tar större ansvar för barnen och att det då är viktigt med ekonomisk stimulans.

Miljöpartiet

Miljöpartiet begär i motion Fi219 yrkandena 19 och 20 att riksdagen till utgiftsområdet för budgetåret 1998 fördelar 120 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslår och att riksdagen för budgetåren 1999 och 2000 godkänner en preliminär beräkning som i förhållande till regeringens beräkning innebär minskade utgifter med 120 miljoner kronor för vart och ett av åren.

Miljöpartiet föreslår vidare att ett beskattat barnbidrag på 1 100 kr per barn och månad införs. Detta medför att mottagare med lägst inkomst får en förstärkning av ekonomin. Miljöpartiet föreslår också att ersättningen i föräldraförsäkringen under de första 12 månaderna skall vara 85 % på inkomster upp till 4,2 basbelopp och för inkomstdelar därutöver 40 %. Vidare anser motionärerna att taket i föräldraförsäkringen bör sänkas till 6,5 basbelopp. Ersättningen på garantinivå bör öka från 60 kr till 180 kr per dag. För att delvis finansiera förslagen till ökad grundtrygghet i föräldraförsäkringen vill motionärerna slopa de 90 dagarna med ersättning på garantinivå. Motionärerna

vill också införa ett grundavdrag i underhållsstödet på 48 000 kr per år samt att kostnader för resor i samband med umgänge skall beaktas i högre utsträckning.

Kristdemokraterna

Kristdemokraterna begär i motion Fi215 yrkandena 2 och 3 att riksdagen till utgiftsområdet för budgetåret 1998 fördelar 1 636 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslår och att riksdagen för budgetåren 1999 och 2000 godkänner en preliminär beräkning som i förhållande till regeringens beräkning innebär ökade utgifter med 1 736 miljoner kronor respektive 1 836 miljoner kronor.

Kristdemokraterna vill att ett vårdnadsbidrag återinförs. Vårdnadsbidrag skall utges med 10 % av basbeloppet per månad och barn som fyllt ett men inte tre år. Bidraget skall vara beskattningsbart och avdragsgillt för styrkta kostnader upp till vårdnadsbidragets belopp. I föräldraförsäkringen anser motionärerna att ersättningen skall beräknas på de senaste 24 månadernas inkomst samt att skattepliktiga förmåner och semesterersättning skall ingå. Genom en förstärkning av försäkringskassornas administration under utgiftsområde 10 räknar motionärerna med en besparing i föräldraförsäkringen på 500 miljoner kronor på grund av bättre underbyggda beslut och ökad kontroll. Vidare avvisas regeringens förslag om en höjning av barnbidraget till 750 kr per barn och månad. Motionärerna föreslår i stället en höjning till 700 kr per månad och att de resurser som därvid frigörs förs över till den barnrelaterade delen i bostadsbidraget. I motionen föreslås också att grundavdraget i underhållsstödet höjs till 48 000 kr per år. Slutligen föreslås att bidraget till kostnader för internationella adoptioner höjs till 50 000 kr per barn.

Utskottet

Utskottet har att ta ställning till dels förslag till utgiftsram för budgetåret 1998, dels förslag till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 1999 och 2000. Förslagen redovisas i tabellen nedan. Beloppen anges i miljoner kronor.

År	Regeringen	m	fp	v	mp	kd
1998	35 813,5	- 1 600	- 765	+ 200	- 120	+ 1 636
1999	36 331	- 1 950	- 965	-	- 120	+ 1 736
2000	36 837	- 1 950	- 1 265	-	- 120	+ 1 836

Riksdagen beslutade med anledning av vårpropositionen för utgiftsområdet om en preliminär ram för åren 1998 – 2000 om 33 297, 33 732 och 34 133 miljoner kronor för respektive år. Regeringen har i budgetpropositionen lagt fram förslag som sammantaget för åren 1998 – 2000 innebär ökningarna med 2 517, 2 599 samt 2 704 miljoner kronor för respektive år.

Moderaterna, Folkpartiet och Miljöpartiet har förslag som innebär att utgiftsramen minskas i förhållande till regeringens förslag. Vänsterpartiet och Kristdemokraterna har förslag som innebär en ökning av ramen.

Den höjning av ramen som regeringen i förhållande till den preliminära beräkningen i vårpropositionen föreslår innebär att det ekonomiska stödet till barnfamiljerna förbättras. Utskottet ser positivt på att det nu finns ett ekonomiskt utrymme att stärka barnfamiljernas ekonomiska situation.

Beräkningen av utgiftsramen innefattar också kostnaderna för underhållsstödet. Enligt utskottets uppfattning föreligger faktorer som gör att det är svårt att göra säkra bedömningar beträffande utgifterna för detta stöd. Vid beräkningen av ramens storlek utgår dock utskottet från de bedömningar regeringen gjort.

Utskottet anser i övrigt att regeringens beräkningar är väl avvägda och anser att det inte finns skäl att vare sig minska eller öka ramen i förhållande till regeringens förslag. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till utgiftsram för utgiftsområde 12 för budgetåret 1998 samt de preliminära ramarna för åren 1999 och 2000. Utskottet avstyrker i denna del bifall till motionerna Fi206 yrkandena 4 och 5, Fi212 yrkandena 3 och 4, Fi220 yrkande 4, Fi219 yrkandena 19 och 20 och Fi215 yrkandena 2 och 3.

Socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten

Propositionen

Till vissa delar redovisas socialförsäkringarna vid sidan av statsbudgeten. Detta gäller försäkringen för allmän tilläggspension (ATP), försäkringen för delpension och arbetsskadeförsäkringen.

I propositionen beräknas utgifterna för socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten till 132 744 miljoner kronor för år 1998, till 137 928 miljoner kronor för år 1999 och till 144 351 miljoner kronor för år 2000. För budgetåret 1998 är de beräknade utgifterna 303 miljoner kronor lägre än de beräknade utgifterna i den ekonomiska vårpropositionen. Detta förklaras huvudsakligen av den föreslagna höjningen av åldersgränsen för uttag av ålderspension från 60 år till 61 år.

Regeringen gör den bedömningen att principerna i lagen om statsbudgeten skall gälla även för socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten. Frågan om bruttoredovisning skall gälla även detta område utreds vidare. Regeringen återkommer härom i den aviserade propositionen om socialförsäkringsadministrationen.

De i vårpropositionen aviserade förändringarna i reglerna för beräkning av antagandepoäng i samband med beslut om förtidspension har beaktats vid beräkningen av utgifterna. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag härom.

Moderaterna

Enligt motion Fi206 yrkandena 4 och 5 och motion Sf304 yrkande 3 bör de beräknade utgifterna för området – i förhållande till regeringens beräkning – minskas med 2 150 miljoner kronor för budgetåret 1998. För budgetåren 1999 och 2000 bör utgifterna minskas med 4 000 miljoner kronor respektive 8 237 miljoner kronor.

Motionärerna anför att som en konsekvens av förslagen om finansiell samverkan och rehabilitering inom utgiftsområde 10, påverkas utgifterna för socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten. Motionärerna anser att delpensionen bör avvecklas och att nytillkomna livräntor bör sänkas till 80 %. Vidare bör pensionerna värdesäkras genom att basbeloppet räknas upp med 100 % av konsumentprisindex (KPI) redan fr.o.m. år 1998.

Folkpartiet

Enligt motion Fi212 yrkandena 3 och 4 bör de beräknade utgifterna för området – i förhållande till regeringens beräkning – minskas med 1 500 miljoner kronor för budgetåret 1998. För budgetåren 1999 och 2000 bör utgifterna minskas med 1 875 miljoner kronor respektive 2 250 miljoner kronor.

I motionen anges att de av Folkpartiet föreslagna satsningarna på rehabilitering och kontrollåtgärder medför minskade kostnader även på detta område.

Miljöpartiet

Enligt motion Fi219 yrkandena 19 och 20 bör de beräknade utgifterna för området – i förhållande till regeringens beräkning – för budgetåren 1999 och 2000 ökas med 630 miljoner kronor respektive 1 300 miljoner kronor.

Motionärerna anför att Miljöpartiets förslag till skatteväxling medför ett ökat basbelopp varför området bör tillföras ytterligare medel budgetåren 1999 och 2000.

Kristdemokraterna

I motion Fi215 yrkandena 2 och 3 anges att de beräknade utgifterna för området – i förhållande till regeringens beräkning – bör för budgetåret 1998 ökas med 1 270 miljoner kronor och för budgetåren 1999 och 2000 ökas med 720 miljoner kronor respektive minskas med 180 miljoner kronor.

Motionärerna anser att den ökade satsningen på rehabilitering minskar kostnaderna. Den reella pensionsåldern höjs och arbetsskadeförsäkringen belastas inte i samma grad. I motionen föreslås att pensionerna skall beräknas på basbeloppet utan reducering med 2 %. Detta medför ökade utgifter på området.

Utgifterna för budgetåren 1998, 1999 och 2000 har beräknats enligt vad som redovisas i tabellen nedan. Beloppen anges i miljoner kronor.

År	Regeringen	m	fp	v	mp	kd
1998	132 744	- 2 150	- 1 500	0	0	+ 1 270
1999	137 928	- 4 000	- 1 875	—	+ 630	+ 720
2000	144 351	- 8 237	- 2 250	—	+ 1 300	- 180

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens beräkning av utgifterna för socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten. Utskottet avstyrker i denna del bifall till motionerna Fi206 yrkandena 4 och 5, Sf304 yrkande 3, Fi212 yrkandena 3 och 4, Fi215 yrkandena 2 och 3 samt Fi219 yrkandena 19 och 20.

Statsbudgetens inkomster

Allmänt om socialavgifter

Socialavgifter erläggs enligt lagen (1981:691) om socialavgifter (SAL) i form av arbetsgivaravgifter och egenavgifter. Den totala avgiftssumman innevarande år är för arbetsgivare 30,32 % av avgiftsunderlaget, varav sjukförsäkringsavgift 4,04 %, tilläggspensionsavgift 13 % och folkpensionsavgift 5,86 %. Avgifterna beräknas i princip på lönesumman.

En egenföretagare erlägger för närvarande socialavgifter med 28,65 % av avgiftsunderlaget, varav sjukförsäkringsavgift 4,72 %, tilläggspensionsavgift 13 %, folkpensionsavgift 6,03 % och arbetsskadeavgift 1,40 %. Avgifterna beräknas i princip på inkomsten av annat förvärvsarbete.

Den som har inkomst av anställning eller annat förvärvsarbete som är pensionsgrundande erlägger allmänna egenavgifter. Dessa är för år 1997 pensionsavgift 1 % och sjukförsäkringsavgift 4,95 % och beräknas på inkomster som inte överstiger 7,5 basbelopp. Avgifterna är avdragsgilla vid taxeringen.

Arbetsgivare skall för varje år betala en allmän löneavgift med 2,60 % av underlaget, dvs. av arbetsgivaren utgiven lön m.m.

Riksdagen har beslutat att den allmänna egenavgiften i form av sjukförsäkringsavgift skall höjas med 1 procentenhet den 1 januari 1998. Vidare skall såväl sjukförsäkringsavgiften för arbetsgivare som egenavgiften till sjukförsäkringen för den som har inkomst av annat förvärvsarbete sänkas med 1,10 procentenheter den 1 januari 1998. En samtidig höjning av den allmänna löneavgiften med 1,10 procentenheter har också beslutats av riksdagen (prop. 1995/96:209, bet. 1996/97:SfU4, rskr. 1996/97:22).

Struktur- och avgiftsändringar

I den ekonomiska vårpropositionen (1996/97:150) framhölls att under de senaste åren har det gjorts stora förändringar av regelverket om socialavgifter som har inneburit att det uppstått en obalans i den meningen att intäkterna från de olika avgifterna inte motsvarar kostnaderna för motsvarande försäkringar. Regeringen avsåg mot bakgrund härav att se över strukturen på socialavgifterna och återkomma till riksdagen.

I budgetpropositionen läggs nu fram förslag till en ändrad struktur på socialavgifterna.

Regeringen framhåller att de allmänna socialförsäkringarna är en hörnsten för välfärdssamhället. Genom dem tillförsäkras medborgarna både en grundtrygghet och en generell inkomsttrygghet inför sådant som föräldraskap, sjukdom och ålderdom. Socialförsäkringarna finansieras av socialavgifter, allmänna egenavgifter och allmänna skattemedel. Totalt uppgår intäkterna från socialavgifter och allmänna egenavgifter till omkring 90 % av utgifterna för de förmåner som dessa avgifter är avsedda att finansiera. Socialavgifterna är avsedda för finansiering av den allmänna försäkringen och vissa andra sociala ändamål. Avgifterna tas ut som arbetsgivaravgifter eller egenavgifter.

De senaste åren har det gjorts stora förändringar av regelverken, bl.a. har den allmänna avgiften för finansiering av kontantförmåner vid arbetslöshet slopats. I stället höjdes den allmänna sjukförsäkringsavgiften. Denna har också därefter höjts i flera etapper. Vidare har utgifter flyttats mellan de olika försäkringarna. Det har inneburit att en obalans uppstått i den meningen att intäkterna från de olika avgifterna inte motsvarar kostnaderna för motsvarande försäkringar. Under senare år har inkomsterna från den allmänna sjukförsäkringsavgiften tillsammans med sjukförsäkringsavgift i form av arbetsgivar- och egenavgift betydligt överstigit utgifterna för de förmåner dessa avgifter är avsedda att finansiera. Detta är en konsekvens av att förmånerna inom sjuk- och föräldraförsäkringen reducerats till följd av bl.a. införande av sjuklöneperiod, sänkta ersättningsnivåer, minskande sjuktal m.m. Nivån på sjukförsäkringsavgifterna har inte anpassats till denna utveckling, varför ett överskott uppstått. Det förhållandet att sjukförsäkringen uppvisar ett finansiellt överskott har enligt regeringen i olika sammanhang uppfattats som ett oskäligt överuttag av avgifter alternativt som ett utrymme för reformer. Sjukförsäkringen betraktas då som mer eller mindre fristående i förhållande till statsbudgeten. Sjukförsäkringen utgör emellertid en integrerad del av statsbudgeten. Enligt den finansieringsmodell som använts har intäkterna från sjukförsäkringsavgifterna bokförts tillsammans med andra socialavgifter på inkomsttitel och förmånerna finansierats med anslagsmedel på budgetens utgiftssida. De besparingar som under de senaste åren gjorts inom försäkringen har motiverats av underskottet i de samlade offentliga finanserna, inte av sjukförsäkringens finansiella ställning. Inom folkpensioneringen är å andra sidan sedan lång tid inkomsterna från folkpensionsavgiften mindre än folkpensionsutgifterna. Detta underskott steg kraftigt när folkpensionsavgiften år 1993 reducerades med knappt 2 procentenheter. Denna åtgärd hade emellertid rent stabiliseringspolitiska motiv och kunde ha avsett någon annan

socialavgift. Allmänt sett har det skett flera förändringar rörande socialförsäkringens förmåner och av socialavgifterna som inte varit samordnade. Under- eller överskott har därför uppstått som inte avspeglar utvecklingen av inkomster eller utgifter inom respektive försäkring. Samtidigt sker i flera sammanhang en redovisning av inkomster och utgifter inom respektive försäkringsgren som om de vore från statsbudgeten fristående försäkringar. Enligt regeringens mening har det uppstått en oklarhet om socialförsäkringens ställning i förhållande till statsbudgeten.

Nedan redovisas regeringens förslag till struktur- och avgiftsändringar beträffande socialavgifter.

Allmänna egenavgiften

I budgetpropositionen föreslås att den allmänna egenavgiften i form av sjukförsäkringsavgift omvandlas till en allmän pensionsavgift. Den allmänna pensionsavgiften kommer därmed för år 1998 att uppgå till 6,95 %. Den föreslagna förändringen innebär enligt regeringen att ett tydligare samband mellan pensionsavgifter och utgående pensionsförmåner uppnås då avgiften förs till Allmänna pensionsfonden för finansiering av försäkringen för tilläggspension. Som en följd av regeringens förslag om avgifter föreslås också att rubriken till lagen om allmänna egenavgifter föreslås ändrad till lag om allmän pensionsavgift.

Tilläggspensionsavgiften

Vidare föreslås att tilläggspensionsavgiften för arbetsgivare och för dem som har inkomst av annat förvärvsarbete sänks från 13 % till 6,40 % av avgiftsunderlaget. Av influtna tilläggspensionsavgifter förs för närvarande 7 % till staten och avses motsvara pensionsavgifter på inkomstdelar över 7,5 basbelopp, och 11 % placeras på konto hos Riksgäldskontoret för att användas för framtida pensioner inom det premiereservsystem som skall inrättas inom det reformerade ålderspensionssystemet. Återstoden förs till Allmänna pensionsfonden. De planerade avgiftsändringarna skall enligt propositionen inte påverka de avgiftsintäkter som förs till Allmänna pensionsfonden respektive Riksgäldskontoret. För att en oförändrad nivå på avsättning till premiereservsystemet skall vidmakthållas måste avsättningen av influtna tilläggspensionsavgifter till Riksgäldskontoret höjas från 11 % till 22,4 %. Riksförsäkringsverket får årligen som förskott på tilläggspensionsavgiften från egenföretagare för närvarande tillgodoräkna sig 11 % av den preliminära skatt som debiterats fysiska personer samma år. Sänkningen av tilläggspensionsavgiften föranleder enligt propositionen en sänkning av nämnda procentsats till 5,4 %.

Sjukförsäkringsavgiften

I propositionen anförts att sjukförsäkringens kostnader finansieras över budgeten och att avgiftsnivån bör anpassas till de beräknade kostnaderna. Beträffande sjukförsäkringsavgiften för arbetsgivare föreslås en höjning från 2,94

till 7,90 % av avgiftsunderlaget fr.o.m. den 1 januari 1998 och till 7,93 % fr.o.m. den 1 januari 1999. I höjningen av sjukförsäkringsavgiften ingår en höjning med 0,11 procentenheter för år 1998 och 0,03 procentenheter år 1999 med anledning av regeringens förslag att återta kompensationen för den förlängda sjuklöneperioden då denna nu föreslås återställas till 14 dagar. För dem som har inkomst av annat förvärvsarbete föreslås att avgiften höjs från 3,62 % till 8,66 % fr.o.m. den 1 januari 1998. Enligt propositionen bör sjukförsäkringsavgiften bestämmas så att den även täcker kostnaderna för folkpension i form av förtidspension inklusive pensionstillskott. Skälet härtill är det arbete som pågår inom Utredningen om ersättning vid långvarigt nedsatt arbetsförmåga (S 1997:03) angående ersättning till personer som drabbats av långvarig ohälsa. Detta arbete syftar till att inrymma såväl sjukpenning som den ersättning som skall utbetalas till sådana personer i samma försäkrings-system. Om det skulle uppstå en signifikant avvikelse mellan intäkter och kostnader kommer regeringen att pröva om det finns skäl att åter justera hur avgiftsuttaget skall fördelas.

Vidare föreslås att bestämmelserna i SAL om att det för reglering av över- och underskott skall finnas en fond, allmänna sjukförsäkringsfonden, slopas. I propositionen föreslås också ändringar i SAL så att det framgår att sjukförsäkringsavgiften endast skall finansiera en del av försäkringskassornas förvaltningskostnader och att avgiften även i framtiden avses finansiera läkemedelssubventioner. Även i övrigt föreslås förtydliganden av vad sjukförsäkringsavgiften skall finansiera.

Folkpensionsavgiften

Regeringen föreslår att folkpensionsavgiften för arbetsgivare höjs från 5,86 % till 6,83 % av avgiftsunderlaget. För den som har inkomst av annat förvärvsarbete föreslås en höjning av avgiften från 6,03 % till 6,83%. Enligt propositionen föreligger inte någon försäkringsmässig grund till en skillnad i avgiftsuttag mellan arbetsgivare och egenföretagare. Vidare föreslås en ändring i 19 kap. AFL som innebär att endast de särskilda folkpensionsförmånerna bostadstillägg och särskilt bostadstillägg till pensionärer, handikappersättning och vårdbidrag för funktionshindrade barn finansieras med statsmedel fr.o.m. år 1998. Enligt propositionen innebär ett avgiftsuttag på 6,83 % att balans kan förväntas uppnås mellan avgiftsintäkter och utgifter under år 1998.

Arbetskadeavgift

Socialavgifter till arbetsskadeförsäkringen tas för närvarande ut med 1,38 % för arbetsgivare och 1,40 % för egenföretagare. Enligt propositionen är denna skillnad i avgiftsuttag inte försäkringsmässigt motiverad. Arbetsgivaravgiften för den som har inkomst av annat förvärvsarbete föreslås därför sänkt till 1,38 % fr.o.m. den 1 januari 1998.

	Gällande regler år 1998	Regeringens förslag till nya avgifter (procent)
Allmänna egenavgifter		
Sjukförsäkringsavgift	5,95	
Pensionsavgift	1,00	6,95
Arbetsgivaravgifter		
Tilläggs pensionsavgift	13,00	6,40
Sjukförsäkringsavgift	2,94	7,90 (7,93 år 1999)
Folkpensionsavgift	5,86	6,83
Övriga oförändrade avgifter	7,42	7,42
Egenavgifter		
Tilläggs pensionsavgift	13,00	6,40
Sjukförsäkringsavgift	3,62	8,66
Folkpensionsavgift	6,03	6,83
Arbets skadeavgift	1,40	1,38
Övriga oförändrade avgifter	3,50	3,50
(Allmän löneavgift)	3,70	4,48)

Beräkning av statsbudgetens inkomster

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 1998 godkänner dels en i särskild bilaga redovisad beräkning av statsbudgetens inkomster, dels beräkningen av budgeteffekter av förändrade skatte- och avgiftsregler. I nämnda bilaga med specifikation av statsbudgetens inkomster anges att inkomsten, netto, av socialavgifter och allmänna egenavgifter beräknas uppgå till 208 777 miljoner kronor.

Beträffande budgeteffekter anför i propositionen att förslagen till en förändrad struktur på socialavgifterna innebär i princip en budgetneutral omläggning av de allmänna egenavgifterna och socialavgifterna. Højningen av arbetsgivaravgifterna med anledning av förslaget om förkortad sjuklöneperiod beräknas ge en varaktig budgetförstärkning med 500 miljoner kronor.

Moderaterna

I motion Fi404 begärs avslag på regeringens förslag om förändringar av de allmänna egenavgifterna, tilläggspensionsavgift, sjukförsäkringsavgift och folkpensionsavgift. Enligt motionärerna strider regeringens förslag mot ambitionen att uppnå ett samband mellan socialavgifter och utgående förmåner. Strävan bör i stället vara att hos den enskilde redovisa socialavgifterna med motsvarande höjning av bruttolönen.

I motion Fi403 yrkande 2 begärs att riksdagen beslutar sänka sjukförsäkringsavgiften i lagen om allmänna egenavgifter med 3 procentenheter. I yrkande 3 begärs förslag om ytterligare sänkningar för år 1999 med 0,95 procentenheter och för år 2000 med 2 procentenheter. Enligt motionärerna är sjukförsäkringsavgiften att betrakta som en ren inkomstskatt.

Enligt motion Fi206 yrkandena 6 och 7 bör riksdagen för budgetåret 1998 godkänna beräkningarna dels av statsbudgetens inkomster, dels av budgeteffekter av förändrade skatte- och avgiftsregler i enlighet med vad som anförs i motionen. Den av Moderaterna föreslagna sänkningen av de allmänna egenavgifterna beräknas innebära en inkomstminskning med 13 100 miljoner kronor.

Folkpartiet

Folkpartiet begär i motion Sk735 yrkande 2 en sänkning av arbetsgivaravgifterna med 6 procentenheter vilket innebär minskade avgifter med 18 miljarder kronor. Sänkningen bör riktas mot den sektor av ekonomin där de s.k. skattekilarna på arbete bedöms vara särskilt hämmande för sysselsättningen, den privata tjänstesektorn. Denna motsvarar enligt motionärerna ca 40 % av hela ekonomin. För egenföretagarna skall en motsvarande sänkning av egenavgifterna ske. I motionen hänvisas till att aktuella forskningsrön bekräftar att sänkta arbetsgivaravgifter är den bästa vägen att stimulera fler arbeten. Motionärerna anser vidare att arbetsgivaravgifterna för enklare hushållstjänster helt bör slopas.

Enligt motion Fi212 yrkande 5 bör riksdagen godkänna beräkningen av statsbudgetens inkomster för år 1998 enligt vad som anförs i motionen. Folkpartiets förslag att sänka arbetsgivaravgifterna i privat tjänstesektor och egenavgifterna för småföretagare samt helt slopa arbetsgivaravgifter för vissa hushållstjänster innebär minskade inkomster som beräknas till 18 300 miljoner kronor. Enligt motionärerna kan dock sänkningen förväntas resultera i minst 70 000 nya arbeten, under förutsättning att sänkningen av avgifterna finansieras enligt Folkpartiets förslag om sänkta offentliga utgifter. I motionen anförs också att Folkpartiet motsätter sig regeringens förslag om en gigantisk omstuvning av egenavgifter och arbetsgivaravgifter vars enda syfte är att dölja det faktiska skattetrycket.

Vänsterpartiet är principiellt motståndare till att växla över från arbetsgivaravgifter till allmänna egenavgifter. Partiet anser också att av fördelningspolitiska skäl bör förekommande allmänna egenavgifter tas ut på inkomster som överstiger 7,5 basbelopp, och dessutom bör egenavgifterna inte vara avdragsgilla vid kommunal och statlig taxering. Partiet motsätter sig också den redan beslutade höjningen av de allmänna egenavgifterna med 1 procentenhet fr.o.m. den 1 januari 1998. I motion Sk326 yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om det anförda, och i yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om sänkta arbetsgivaravgifter för kommuner och landsting. Motionärerna menar att kommunerna måste få en större andel av den framtida tillväxten. För detta talar de växande behoven av kommunala tjänster, inte minst med beaktande av befolkningens ålderssammansättning.

I motion Sf265 yrkande 5 begärs att riksdagen beslutar att den allmänna pensionsavgiften fastställs till 5,95 % fr.o.m. den 1 januari 1998.

Enligt motion Fi220 yrkande 5 bör riksdagen med avslag på regeringens förslag godkänna den inkomstberäkning för år 1998 som anförts i motionen. Motionärerna anser att arbetsgivaravgifterna skall sänkas för kommunerna, vilket innebär minskade inkomster med 5 000 miljoner kronor, att nedsättningen av socialavgifter skall begränsas till företag med högst tio anställda, vilket innebär en inkomstökning med 1 600 miljoner kronor, att egenavgifterna för egenföretagare skall sänkas, innebärande en inkomstminskning med 800 miljoner kronor samt att arbetsgivaravgifterna skall reduceras vid sänkt arbetstid, innebärande en inkomstminskning med 3 000 miljoner kronor, samt att företag med högst tio anställda skall undantas från kravet på att betala sjuklön, vilket innebär en inkomstminskning med 700 miljoner kronor. Vidare föreslås att allmänna egenavgifter skall tas ut på inkomster överstigande 7,5 basbelopp. Motionärerna anser vidare att den tidigare beslutade höjningen av de allmänna egenavgifterna med 1 procentenhet för år 1998 skall återtogs.

Miljöpartiet

Miljöpartiet begär i motion Sk325 yrkande 9 avslag på regeringens förslag till förändrad avgiftsstruktur för allmänna egenavgifter och arbetsgivar- och egenavgifter. Miljöpartiet anser att förslaget är en halvmesyr som inte tar hänsyn till att kopplingarna till de speciella arbetsgivaravgifterna för olika ändamål försvunnit i det nya budgetsystemet. Miljöpartiet anser att ett nästa logiskt steg bör vara att slå ihop alla de nuvarande arbetsgivaravgifterna till en inkomstpost. Detta skulle betyda en inte oansenlig administrativ förenkling, som säkerligen skulle spara en del pengar. Undantag skulle möjligen kunna göras för de utgifter som ligger utanför statsbudgeten. I yrkande 15 begärs förslag om sammanslagning av arbetsgivaravgifter till en post.

I yrkande 10 begärs att riksdagen upphäver tidigare beslut och därmed fastställer att den allmänna egenavgiften i form av sjukförsäkringsavgift för år 1998 skall vara 5,95 %. Miljöpartiet menar att de allmänna egenavgifterna på grund av avdragsrätten har en dålig fördelningspolitisk profil och att den

beslutade höjningen med 1 procentenhet år 1998 förstärker denna profil och dessutom ytterligare belastar kommunsektorns redan dåliga ekonomi.

I yrkande 16 begärs avslag på förslaget att höja det sammantagna uttaget av arbetsgivaravgifter och allmän löneavgift med 0,11 procentenheter för år 1998 som en delfinansiering av förslaget om en återgång till 14 dagars sjuklöneperiod. Höjningen kan i stället ersättas av höjda energiskatter inom ramen för skatteväxling.

Enligt motion Fi219 yrkandena 21 och 22 bör riksdagen för budgetåret 1998 godkänna dels den i motionen föreslagna beräkningen av statsbudgetens inkomster, dels den i motionen föreslagna beräkningen av budgeteffekter av förändrade skatte- och avgiftsregler. Den av regeringen föreslagna höjningen med 0,11 procentenheter av det sammantagna uttaget av arbetsgivaravgifter och allmän löneavgift bör inte genomföras, vilket innebär en inkomstminskning med 800 miljoner kronor. Motionärerna anser också att den beslutade höjningen av de allmänna egenavgifterna med 1 procentenhet för år 1998 skall upphävas, innebärande en inkomstminskning med 8 000 miljoner kronor.

Kristdemokraterna

Kristdemokraterna begär i motion Fi215 yrkande 8 (delvis) avslag på regeringens förslag om ändringar i lagarna om allmänna egenavgifter, om socialavgifter och om allmän försäkring. Yrkandet innebär att Kristdemokraterna avvisar regeringens förslag till förändrad avgiftsstruktur på socialavgiftsområdet.

Kristdemokraterna anser inte att den förkortade sjuklöneperioden skall finansieras med höjda arbetsgivaravgifter. I Sk327 yrkande 6 begärs därför avslag på regeringens förslag att höja det sammantagna uttaget av arbetsgivaravgifter och allmän löneavgift år 1998 med 0,11 procentenheter och år 1999 med 0,03 procentenheter.

Beträffande de allmänna egenavgifterna framhålls i motionen att partiet tidigare avvisade den sedermera av riksdagen beslutade höjningen med 1 procentenhet och att partiet nu föreslår en sänkning av avgiften med 2 procentenheter. I motion Sk327 yrkande 20 begärs ett beslut härom.

Enligt motion Fi215 yrkande 5 bör riksdagen för budgetåret 1998 godkänna beräkningen av statsbudgetens inkomster enligt vad som anges i motionen. I yrkande 6 begärs att riksdagen avslår regeringens förslag till beräkning av budgeteffekter. Den av Kristdemokraterna föreslagna sänkningen av de allmänna egenavgifterna för år 1998 innebär en inkomstminskning med 13 580 miljoner kronor. Kristdemokraterna anser vidare att regeringens förslag att höja det sammantagna uttaget av arbetsgivaravgifter och allmän löneavgift skall avslås, vilket innebär en inkomstminskning med 610 miljoner kronor.

Utskottet

Under senare år har det gjorts stora förändringar av regelverken beträffande socialavgifter och den allmänna försäkringen. Såsom framhålls i proposition-

en har därvid en obalans uppstått i den meningen att intäkterna från de olika avgifterna inte motsvarar kostnaderna för motsvarande försäkringar. Om man begränsar bedömningen av inkomsterna till exempelvis sjukförsäkringen kan man konstatera att denna är överfinansierad. Ser man socialförsäkringssystemet som en helhet är däremot så inte fallet.

Visserligen är sjukförsäkringen och folkpensioneringen integrerade delar av statsbudgeten men enligt utskottets mening är det värdefullt att avgiftsnivåerna anpassas till de olika försäkringsutgifternas storlek. Avgifternas ändamål regleras dessutom i SAL.

Utskottet har inga erinringar mot att sjukförsäkringsavgiften i form av en allmän egenavgift omvandlas till en allmän pensionsavgift. Genom denna ändring kommer de allmänna egenavgifterna uteslutande att finansiera pensioner.

De av regeringen i övrigt föreslagna strukturförändringarna innebär enligt utskottets uppfattning ett tydliggörande av vad de olika socialavgifterna är avsedda att användas till och att förtroendet för socialförsäkringssystemet därmed också kan stärkas. Arbetsgivaravgifterna bör således inte slås ihop till en post.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till ändrad avgiftsstruktur och avstyrker bifall till motionerna Fi404, Sk325 yrkandena 9 och 15 samt Fi215 yrkande 8 i motsvarande del.

I några motioner begärs en sänkning av sjukförsäkringsavgiften i form av allmän egenavgift. Beträffande den allmänna egenavgiften har utskottet tillstyrkt att denna omvandlas till en allmän pensionsavgift. Avgiftsuttaget är dock oförändrat och har tidigare fastställts av riksdagen. Utskottet finner inte skäl att frångå denna bedömning och avstyrker bifall till motionerna Fi403 yrkandena 2 och 3, Sk325 yrkande 10, Sk327 yrkande 20 och Sf265 yrkande 5.

Frågan om att ta ut allmän egenavgift på inkomster över 7,5 basbelopp behandlades i utskottets yttrande 1996/97:SfU6y till finansutskottet, och frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Vad gäller avdragsrätten för allmänna egenavgifter har denna fråga behandlats av utskottet i betänkande 1996/97:SfU13. Utskottet anförde bl.a. att för inkomster under brytpunkten innebär avdragsrätten för allmänna egenavgifter att avgifterna (vid 30 % kommunalskatt) reduceras med 30 %. För inkomster mellan brytpunkten och 7,5 basbelopp utgör reduceringen 55 %. För inkomster över 7,5 basbelopp tas inga avgifter ut, varför margineffekten förblir oförändrad. Eftersom låginkomsttagares marginalskatt är lägre än höginkomsttagares blir enligt utskottet skattelättnaden för dem följaktligen mindre än för höginkomsttagaren med en marginalskatt på 55 %. Utskottet ansåg, oaktat dessa ofördelaktiga effekter, att den prövning av det samlade uttaget av allmänna egenavgifter som enligt regeringen skall ske när resultatet av Genomförandegruppens arbete föreligger borde avvaktas. Utskottet anförde också att frågan var föremål för beredning inom Regeringskansliet med anledning av Sjuk- och arbetsskadekommiténs förslag och att resultatet av detta arbete borde avvaktas.

Vad gäller frågan om reducerade arbetsgivaravgifter i syfte att stimulera en arbetstidsförkortning avstyrkte utskottet i nämnda yttrande 1996/97:SfU6y ett liknande motionsyrkande med hänvisning till att beredningen av Arbetstids-

kommitténs slutbetänkande Arbetstid – längd, förläggning och inflytande (SOU 1996:145) borde avvaktas. I samma yttrande anförde utskottet beträffande den nedsättning av socialavgifter med 5 procentenheter som genomfördes fr.o.m. år 1997 att denna inte borde begränsas till företag med högst tio anställda. Enligt utskottets uppfattning borde uttaget av socialavgifter främst av administrativa skäl vara lika för alla arbetsgivare. Utskottet tillade vidare att en begränsning till enbart företag av viss storlek skulle kunna innebära en kraftig marginaleffekt för ett företag som utökar sin arbetsstyrka. Utskottet vidhåller denna uppfattning. Reducerade arbetsgivaravgifter bör inte heller införas för kommuner och landsting.

I betänkandet Skatter, tjänster och sysselsättning (SOU 1997:17) föreslås bl.a. att arbetsgivaravgifter och egenföretagarnas socialavgifter slopas i produktionen av tjänster som kan antas vara nära alternativ till hemarbete och svart arbete. I propositionen uppges att särbehandling av vissa branscher ger upphov till gränsdragningsproblem. Avgränsningen måste vara utformad så att snedvridning av konkurrensförhållandena till den övriga ekonomin minimeras. Ett annat problem gäller nedsättningen av socialavgifter för näringsidkare som bedriver blandad verksamhet, dvs. såväl sådan verksamhet som skall ges en förmånlig skattebehandling som annan verksamhet. Vad utredningens förslag betyder för det totala avgiftssystemet är enligt propositionen otillräckligt belyst och får beaktas vid en fortsatt beredning. Utskottet anser att denna beredning bör avvaktas.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sk326 yrkandena 8 och 9 och Sk735 yrkande 2.

I budgetpropositionen föreslås också att det sammantagna uttaget av arbetsgivaravgifter och allmän löneavgift höjs till följd av den föreslagna kortare sjuklöneperioden. När sjuklöneperioden förlängdes från 14 till 28 dagar fr.o.m. den 1 januari 1997 kompenserades arbetsgivarkollektivet för detta genom en sänkning av arbetsgivaravgiften till sjukförsäkringen med 0,14 procentenheter. Förslaget nu innebär att kompensationen återtas. Förslaget att sjuklöneperioden skall förkortas till 14 dagar fr.o.m. den 1 april 1998 kommer att behandlas av utskottet under hösten i betänkande SfU1. Utskottet tillstyrker att sjukförsäkringsavgiften höjs med 0,11 respektive 0,03 procentenheter och avstyrker bifall till motionerna Sk325 yrkande 16 och Sk327 yrkande 6. Vad gäller motionsförslag om att företag med högst tio anställda skall undantas från kravet på att betala sjuklön vill utskottet hänvisa till att i delbetänkande av AGRA-utredningen Högkostnadsskydd mot sjuklönekostnader (SOU 1997:142) föreslås en reformering av sjuklönelagen fr.o.m. den 1 april 1998 som innebär att de små företagen kan få kompensation för viss del av sjuklönekostnaden. Utskottet anser att beredningen av detta förslag bör avvaktas.

Utskottet godtar, såvitt avser socialavgifter och allmänna egenavgifter, regeringens beräkning av statsbudgetens inkomster liksom beräkningen av budgeteffekter av förändrade skatte- och avgiftsregler för budgetåret 1998. Utskottet avstyrker i motsvarande delar motionerna Fi206 yrkandena 6 och 7, Fi212 yrkande 5, Fi220 yrkande 5, Fi219 yrkandena 21 och 22 och Fi215 yrkandena 5 och 6.

Vad gäller regeringens förslag till ändringar i lagen (1994:1744) om allmänna egenavgifter, lagen (1981:691) om socialavgifter, lagen (1962:381) om allmän försäkring och lagen (1996:1336) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkringen tillstyrker utskottet dessa. Utskottet vill också hänvisa till att inom ramen för utredningen om socialförsäkringens personkrets pågår en lagteknisk översyn av hela lagstiftningen om socialavgifter. Omvandlingen av de allmänna egenavgifterna till en allmän pensionsavgift för- anleder följdändringar i åtskilliga andra lagar enligt förslag i propositionen.

Reducering av det särskilda grundavdraget

Den som under ett beskattningsår uppburit folkpension med minst 6 000 kr kan vid taxeringen ha rätt till särskilt grundavdrag för pensionärer (SGA). Maximalt SGA-belopp motsvarar summan av folkpension och ett pensions- tillskott för ålderspensionär. Pensionsinkomster över detta belopp reducerar det särskilda grundavdraget. SGA reduceras emellertid inte av t.ex. ar- betsinkomster, pensionsförsäkring eller livränta.

I propositionen anförs att då en person uppbär både arbetsskadelivränta och förtidspension så täcker livräntan hela inkomstbortfallet samtidigt som personen med anledning av förtidspensionen kan ha rätt till SGA. Detta leder till en överkompensation där nettoinkomsten kan bli högre än vid förvärvsarbete. Enligt regeringens mening är ett sådant system orimligt. Det skapar felaktiga incitament och motverkar arbetslinjen. Regeringen föreslår därför ändring i kommunalskattelagen på så sätt att egen arbetsskadelivränta som är samordnad med förtidspension skall reducera det särskilda grundav- draget för pensionärer. I propositionen anges att förslaget beräknas ge ökade skatteintäkter med 115 miljoner kronor per år.

Inga motioner har väckts med anledning av förslaget.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag. Utskottet föreslår dock att i fjärde stycket punkt 1 av anvisningarna till 48 § kommunalskattelagen (1928:370) skall orden "erhållen livränta" ersättas med orden "erhållen sådan livränta".

Stockholm den 24 oktober 1997

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Börje Nilsson

I beslutet har deltagit: Börje Nilsson (s), Margareta Israelsson (s), Maud Björnemalm (s), Margit Gennser (m), Lennart Klockare (s), Ingrid Skeppstedt (c), Sven-Åke Nygårds (s), Gustaf von Essen (m), Mona Berg- lund Nilsson (s), Ulf Kristersson (m), Ragnhild Pohanka (mp), Siw Wittgren- Ahl (s), Marina Pettersson (s), Marie Engström (v), Marietta de Pourbaix- Lundin (m), Michael Stjernström (kd) och Ann-Kristin Føsker (fp).

1. Margit Gennser, Gustaf von Essen, Ulf Kristersson och Marietta de Pourbaix-Lundin (alla m) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden bort ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Utskottet anser att en besparing inom utgiftsområdet är möjlig till följd av att allt färre personer invandrar till Sverige. Handläggningen av ärendena kan effektiviseras, vilket leder till att vistelsetiden på flyktingförläggning minskar kraftigt. Det förhållandet att lagstiftningen fr.o.m. den 1 januari 1997 blivit tydligare underlättar Invandrarverkets prövning av asylärenden. Det minskade antalet flyktingar motiverar också besparingar för Utlänningsnämnden och rättshjälpen. Vidare kan utgifterna för utresor minskas om man använder busstransporter i stället för flyg och har ett mindre antal medföljande. Utskottet avvisar slutligen förslaget om medel för särskilda insatser i utsatta bostadsområden och föreslår i stället en utredning av möjligheterna att inrätta frizoner i t.ex. Botkyrka i syfte att åstadkomma mer avreglerade ekonomiska aktiviteter.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi206 yrkandena 4 och 5 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 1998 med 497 miljoner kronor och för budgetåren 1999 och 2000 med 457 miljoner kronor vardera året.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Enligt utskottet bör kompensationsnivån i sjukpenningförsäkringen vara 75 % och ytterligare en karenssdag införas i sjukförsäkringen fr.o.m. den 1 januari 1998. En förkortning av sjuklöneperioden bör göras fr.o.m. samma tidpunkt. Sjukpenninggrundande inkomst bör beräknas på ett genomsnitt av de senaste 24 månadernas inkomst och räknas upp med basbeloppet. Finansiell samverkan av FINSAM-modell bör vidare vara huvudregel vid rehabilitering och införas i hela landet. För ökade insatser för rehabilitering och samordning och med hänsyn till försäkringskassornas arbetsbörda bör Riksförsäkringsverket erhålla ytterligare resurser. Kontrollen av sjukpenning och förtidspension bör enligt utskottet intensifieras för att ytterligare minska kostnaderna och öka legitimiteten för socialförsäkringssystemen. Sjukskrivningar orsakade av trafikolyckor bör vidare bekostas av trafikskadeförsäkringen samt havandeskapspenningen samordnas med sjukpenningförsäkringen.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi206 yrkandena 4 och 5 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 1998 med 10 011 miljoner kronor och för budgetåren 1999 och 2000 med 11 720 respektive 12 250 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utskottet anser att inkomstprövningen av änkepensionerna bör slopas och nivån återställas till vad som gällde före den 1 april 1997. Dessutom bör tiden för omställningspensionen förlängas till 12 månader. Enligt utskottets

mening bör pensionerna värdesäkras. Detta kan ske genom att basbeloppet räknas upp med 100 % av konsumentprisindex (KPI) redan från år 1998. Vad gäller BTP anser utskottet att fritidsfastighet och privat pensionssparande inte bör ingå vid beräkningen av årsinkomsten.

Utskottet anser att utgifterna för budgetåret 1998 bör fördelas så att ramen för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom bestäms till ett belopp som överstiger det regeringen föreslagit med 1 615 miljoner kronor. För budgetåren 1999 och 2000 anser utskottet att ramen för utgiftsområdet bör ökas med 1 015 miljoner kronor vartdera året. Utskottet tillstyrker i denna del bifall till motion Fi206 yrkandena 4 och 5.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utskottet anser att i stället för den av regeringen föreslagna barnbidragshöjningen bör det införas ett beskattat bidrag på 10 000 kr per barn och år. Ett sådant avdrag ger barnfamiljerna 260 kr i förbättrat stöd i förhållande till regeringens förslag. Utskottet anser dock att regeringens förslag vad avser flerbarnstilläggen bör genomföras. Utskottet anser vidare att vårdnadsbidraget och avdragsrätten för styrkta barnomsorgskostnader bör återinföras. Däremot bör beslutet om höjning av ersättningsnivån i föräldraförsäkringen rivas upp så att nivån även fortsättningsvis kommer att vara 75 %. Den av utskottet ovan under utgiftsområde 10 förordade beräkningen av SGI bör också tillämpas inom föräldraförsäkringen. Om kvinnor utför arbetsuppgifter som enligt Arbetarskyddsstyrelsens förordningar är förbjudna vid graviditet eller om graviditeten av andra orsaker är komplicerad bör enligt utskottets mening sedvanlig sjukskrivning användas. Havandeskapspenningen bör således samordnas med sjukpenningförsäkringen. Vidare bör underhållsstödet utformas så att ansvaret för underhåll till de egna barnen slås fast. Om den underhållsskyldige inte har tillräckliga resurser att klara detta bör hans eller hennes fall prövas av de sociala myndigheterna som vid andra tillfällen när resurser saknas för att täcka nödvändiga utgifter.

Med det anförda tillstyrker utskottet i enlighet med motion Fi206 yrkandena 4 och 5 i dessa delar att till utgiftsområdet för budgetåret 1998 fördela 1 600 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit och att riksdagen för budgetåren 1999 och 2000 godkänner en preliminär beräkning som i förhållande till regeringens beräkning innebär minskade utgifter med 1 950 miljoner kronor för vartdera året.

Socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten

Som en konsekvens av utskottets förslag rörande rehabilitering och finansiell samverkan inom utgiftsområde 10 påverkas utgifterna på detta område. Framför allt är det kostnaderna för förtidspensioner som minskar då den faktiska pensionsåldern höjs. Utskottet föreslår att delpensionen avvecklas. Inga nya ansökningar om delpension bör godtas från 1 januari 1998. Dessutom bör arbetsskadeförsäkringen avskaffas och ersättas med en obligatorisk arbetsskadeförsäkring helt utanför statsbudgeten. Vidare bör kompensationsnivån för arbetsskadelivräntorna för nytillkomna sänkas till 80 %. Detta ger

dock inga ekonomiska effekter förrän tidigast år 1999. Utgifterna på området ökar något till följd av föreslagen ändring gällande basbeloppet.

Utskottet anser att de beräknade utgifterna för socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten – i förhållande till regeringens beräkning – för budgetåret 1998 bör minskas med 2 150 miljoner kronor samt för budgetåren 1999 och 2000 minskas med 4 000 miljoner kronor respektive 8 237 miljoner kronor. Utskottet tillstyrker i denna del bifall till motion Fi206 yrkandena 4 och 5.

Statsbudgetens inkomster

Utskottet anser att regeringens förslag till omstrukturering av socialavgifterna strider mot ambitionen att uppnå ett samband mellan avgifter och utgående förmåner och därför bör avslås. Strävan skall i stället vara att hos den enskilde redovisa socialavgifterna med motsvarande höjning av bruttolönen. Vidare anser utskottet att riksdagen bör besluta om en sänkning av den allmänna egenavgiften i form av sjukförsäkringsavgift med 3 procentenheter för år 1998. För åren 1999 och 2000 bör den sänkas ytterligare med 0,95 och 2 procentenheter för respektive år. Enligt utskottets mening är denna avgift att betrakta som en ren inkomstskatt, och höjningen för år 1998 får dessutom regressiva verkningar. Utskottet tillstyrker motionerna Fi403 yrkandena 2 och 3 och Fi404.

Den av utskottet föreslagna sänkningen av den allmänna sjukförsäkringsavgiften innebär en inkomstminskning för staten med 13 100 miljoner kronor. Utskottet anser att riksdagen såvitt avser socialavgifter och allmänna egenavgifter för budgetåret 1998 bör göra denna ändring i regeringens beräkning dels av statsbudgetens inkomster, dels av budgeteffekter av förändrade skatte- och avgiftsregler. Med det anförda tillstyrker utskottet motion Fi206 yrkandena 6 och 7 i dessa delar.

2. Ann-Kristin Føsker (fp) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden bort ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Utskottet anser bl.a. som en konsekvens av att utskottet avvisar förslaget att inrätta en ny myndighet för integrationsfrågor att därmed inte finns något behov av medel till Invandrarverket för avvecklingskostnader.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi212 yrkandena 3 och 4 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 1998 med 10 miljoner kronor och med lika mycket per år budgetåren 1999–2000.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utskottet anser att ersättningsnivån vid närståendevård bör höjas liksom rätten till förmånen och den därtill kopplade ledigheten förlängas. Vidare bör försäkringskassorna tillföras ytterligare resurser för kontroll av fusk och överutnyttjande i socialförsäkringssystemen. Detta i kombination med effektivare rehabilitering inom förtidspensionssystemet leder enligt utskottet till

ett minskat antal förtidspensioner. Utskottet anser vidare att FINSAM-modellen bör införas i hela landet.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi212 yrkandena 3 och 4 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 1998 med 1 375 miljoner kronor och för budgetåren 1999 och 2000 med 1 750 respektive 2 125 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utskottet anser att inkomstprövningen av änkepensionerna bör tas bort. Dessutom bör tiden för omställningspensionen förlängas till 12 månader. Utskottet beräknar ca 900 miljoner kronor för återställande av förändringarna rörande efterlevandeförmånerna. Utskottet anser vidare att innehav av fritidsfastighet inte bör ingå i årsinkomsten vid beräkningen av BTP. Detta beräknas öka utgifterna med ca 200 miljoner kronor.

Utskottet anser att utgifterna för budgetåret 1998 bör fördelas så att ramen för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom bestäms till ett belopp som överstiger det regeringen föreslagit med 1 070 miljoner kronor. Även för budgetåren 1999 och 2000 anser utskottet att ramen för utgiftsområdet bör ökas med 1 070 miljoner kronor vardera året. Utskottet tillstyrker i denna del bifall till motion Fi212 yrkandena 3 och 4.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Enligt utskottets mening bör den tidigare ersättningsnivån på 90 % för den s.k. mamma/pappamånaden återinföras. Den högre nivån är väsentlig för att stimulera männen att ta ut sin pappamånad. En lägre nivå kan innebära en sådan ekonomisk förlust att männen av detta skäl inte kan ta ut sin ledighet. För att finansiera denna höjning anser utskottet att de dagar i föräldraförsäkringen som ersätts enbart på garantinivå kan slopas. Utskottets mening är vidare att det ovan förordade extra anslaget till försäkringskassorna under utgiftsområde 10 för att öka kontrollen av fusk kan innebära väsentligt minskade utgifter inom underhållsstödet.

Med det anförda tillstyrker utskottet i enlighet med motion Fi212 yrkandena 3 och 4 i dessa delar att till utgiftsområdet för budgetåret 1998 fördela 765 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit och att riksdagen för budgetåren 1999 och 2000 godkänner en preliminär beräkning som i förhållande till regeringens beräkning innebär minskade utgifter med 965 respektive 1 265 miljoner kronor.

Socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten

Enligt utskottets mening medför den ökade satsningen på rehabilitering och kontrollåtgärder att kostnaderna för bl.a. förtidspensionerna minskar. Utskottet anser vidare att arbetsolycksfall inte bör ingå i arbetsskadeförsäkringen. Arbetsgivarna bör i stället i lag åläggas att teckna försäkring för arbetsolycksfall på den privata försäkringsmarknaden.

Utskottet anser att de beräknade utgifterna för socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten – i förhållande till regeringens beräkning – för budgetåret 1998 bör minskas med 1 500 miljoner kronor samt för budgetåren 1999 och 2000 minskas med 1 875 miljoner kronor respektive 2 250 miljoner

kronor. Utskottet tillstyrker i denna del bifall till motion Fi212 yrkandena 3 och 4.

1997/98:SfU1y

Statsbudgetens inkomster

För att stimulera sysselsättningen bör enligt utskottets uppfattning arbetsgivaravgifterna sänkas kraftigt. Sänkningen bör riktas mot den sektor av ekonomin där de s.k. skattekilarna på arbete är särskilt hämmande för sysselsättningen, nämligen den privata tjänstesektorn. Sänkningen av arbetsgivaravgifterna bör vara 6 procentenheter, och motsvarande sänkning bör ske av egenavgifterna. Vidare anser utskottet att arbetsgivaravgifterna för enklare hushållstjänster helt bör slopas. Utskottet tillstyrker bifall till motion Sk735 yrkande 2.

Den föreslagna sänkningen av socialavgifter och slopade avgifter på hushållstjänster innebär en inkomstminskning för staten som kan beräknas till 18 300 miljoner kronor. Utskottet anser att riksdagen såvitt avser socialavgifter och allmänna egenavgifter för budgetåret 1998 bör göra denna ändring i regeringens beräkning av statsbudgetens inkomster. Med det anförda tillstyrker utskottet bifall till motion Fi212 yrkande 5.

3. Marie Engström (v) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden bort ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Utskottet anser att förslaget att inrätta en ny integrationsmyndighet bör avvisas och att Invandrarverket bör få ytterligare medel. DO bör vara en självständig myndighet och tillföras både fler uppgifter och mer resurser. Inte heller bör Invandrarbidraget läggas ner. Vidare måste man enligt utskottet räkna med att om Sverige respekterar sina internationella åtaganden kommer det att medföra ytterligare utgifter både för mottagande av asylsökande och för statens ersättningar till kommunerna. För att säkerställa rättssäkerheten i asylprövningsärenden krävs dessutom ytterligare medel till rättshjälp i dessa ärenden.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi220 yrkande 4 en, i förhållande till regeringens förslag, ökning av utgiftsramen för budgetåret 1998 med 590 miljoner kronor.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Enligt utskottets mening måste ytterligare resurser satsas på rehabilitering liksom på försäkringskassornas administration. Vidare bör förbättringar göras för vissa förtidspensionärer som alltför omfattas av numera upphävd regler om s.k. undantagande. En förbättring bör även göras i fråga om rätten till närståendepenning så att samtliga omfattas av förmånen som fått infektion av hiv av en person som i sin tur fått infektionen vid behandling inom den svenska hälso- och sjukvården eller genom användning av blod eller blodprodukter. Slutligen bör FINSAM-modellen införas i hela landet samt företag med högst tio anställda undantas från kravet att betala sjuklön.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi220 yrkande 4 en, i förhållande till regeringens förslag, ökning av utgiftsramen för budgetåret 1998 med 310 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utskottet anser att inkomstprövningen av änkepensionerna bör avskaffas. Dessutom bör ytterligare 10 miljoner kronor anslås till folkpension åt invandrare, i stället för att dessa ges socialbidrag.

Utskottet anser att utgifterna för budgetåret 1998 bör fördelas så att ramen för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom bestäms till ett belopp som överstiger det regeringen föreslagit med 810 miljoner kronor. Utskottet tillstyrker i denna del bifall till motion Fi220 yrkande 4.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Enligt utskottets mening bör ersättningsnivån för den s.k. mamma/pappamånaden återställas till 90 % av den förmånsgrundande inkomsten. Ur jämställdhetsaspekt är det viktigt att männen tar större ansvar för barnen och det kan då vara befogat med ekonomisk stimulans.

Med det anförda tillstyrker utskottet i enlighet med motion Fi220 yrkande 4 i denna del att till utgiftsområdet för budgetåret 1998 fördela 200 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit.

Statsbudgetens inkomster

Utskottet anser det principiellt felaktigt att växla över från arbetsgivaravgifter till allmänna egenavgifter. Utskottet anser också att av fördelningspolitiska skäl bör allmänna egenavgifter tas ut på inkomster som överstiger 7,5 basbelopp och egenavgifterna bör heller inte vara avdragsgilla vid taxeringen. Enligt utskottets uppfattning bör också arbetsgivaravgifterna sänkas för kommuner och landsting. Kommunerna måste få en större andel av den framtida tillväxten. För detta talar de växande behoven av kommunala tjänster, inte minst med beaktande av befolkningens ålderssammansättning. Utskottet anser att finansutskottet med bifall till motion Sk326 yrkandena 8 och 9 bör föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna vad sålunda anförts.

Enligt utskottets mening bör den tidigare av riksdagen beslutade höjningen av de allmänna egenavgifterna med 1 procentenhet fr.o.m. år 1998 rivas upp, och riksdagen fastställa att den allmänna pensionsavgiften för nämnda år skall vara 5,95 %. Utskottet tillstyrker motion Sf265 yrkande 5.

Utskottet anser att arbetsgivaravgifterna skall sänkas för kommunerna (- 5 000 miljoner kronor), att nedsättningen av socialavgifter skall begränsas till företag med högst tio anställda (+ 1 600 miljoner kronor), att egenavgifterna för egenföretagare skall sänkas (- 800 miljoner kronor), att arbetsgivaravgifterna skall reduceras vid sänkt arbetstid (- 3 000 miljoner kronor) samt att företag med högst tio anställda skall undantas från kravet att betala sjuklön (+ 700 miljoner kronor). Utskottet anser också att egenavgifter skall tas ut på inkomster som överstiger 7,5 basbelopp (+ 3 600 miljoner kronor) och att den allmänna egenavgiften för år 1998 skall utgöra 5,95 % (- 8 000 miljoner kronor). Såvitt avser socialavgifter och allmänna egenavgifter bör riks-

dagen enligt utskottets uppfattning göra dessa ändringar i regeringens beräkning av statsbudgetens inkomster för år 1998. Utskottet tillstyrker motion Fi220 yrkande 5 i denna del.

4. Ragnhild Pohanka (mp) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden bort ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Utskottet anser att mångkulturell kompetens i kulturfrågor bör finnas kvar även i fortsättningen. Utskottet anser därför att regeringens förslag om överflyttning av vissa medel (8 miljoner kronor) från utgiftsområde 17 skall avvisas.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi219 yrkandena 19 och 20 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 1998 med 8 miljoner kronor och med lika mycket per år budgetåren 1999–2000.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utskottet anser att ett s.k. brutet tak i sjuk-, föräldra- och arbetslöshetsförsäkringarna bör införas, dvs. att ersättningsnivån bestäms till 85 % på inkomster upp till 4,2 basbelopp och till 40 % på inkomster däröver. Vidare bör taket i socialförsäkringen sänkas till 6,5 basbelopp samt försäkringskassorna få utökade resurser för att mildra verkningarna av de omfattande neddragningar som skett de senaste åren.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi219 yrkandena 19 och 20 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 1998 med 810 miljoner kronor och för budgetåren 1999 och 2000 med 745 respektive 815 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Vid ett genomförande av Miljöpartiets förslag om skatteväxling kommer basbeloppet att öka något vilket medför ökade utgifter på området fr.o.m. år 1999. Utskottet anser att fritidsfastighet i vissa fall inte skall ingå i årsinkomsten vid beräkningen av BTP.

Utskottet anser att utgifterna för budgetåret 1998 bör fördelas så att ramen för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom bestäms till ett belopp som överstiger det regeringen föreslagit med 20 miljoner kronor. För budgetåren 1999 och 2000 anser utskottet att ramen för utgiftsområdet bör ökas med 285 miljoner kronor respektive 550 miljoner kronor. Utskottet tillstyrker i denna del bifall till motion Fi219 yrkandena 19 och 20.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utskottet anser att ett höjt och beskattat barnbidrag på 1 100 kr per barn och månad bör införas. Detta innebär att mottagare med lägst inkomst får en förstärkt ekonomi. Utskottet anser vidare att ersättningen i föräldraförsäkringen under de första tolv månaderna skall vara 85 % på inkomster upp till 4,2 basbelopp och för inkomstdelar därutöver 40 %. Utskottet anser också att

taket i föräldraförsäkringen bör sänkas till 6,5 basbelopp och att ersättningen på garantinivån bör höjas från 60 till 180 kr per dag. För att delvis finansiera förslagen till ökad grundtrygghet i föräldraförsäkringen anser utskottet att de 90 dagarna med ersättning på garantinivå bör slopas. Utskottet anser vidare att grundavdraget i underhållsstödet bör höjas till 48 000 kr samt att kostnader för resor i samband med umgänge skall beaktas.

Med det anförda tillstyrker utskottet i enlighet med motion Fi219 yrkandena 19 och 20 i dessa delar att till utgiftsområdet för budgetåret 1998 fördela 120 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit och att riksdagen för budgetåren 1999 och 2000 godkänner en preliminär beräkning som i förhållande till regeringens beräkning innebär minskade utgifter med 120 miljoner kronor för vardera året.

Socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten

Ett genomförande av Miljöpartiets förslag till skatteväxling medför ett ökat basbelopp. Detta ger effekter även för socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten.

Utskottet anser därför att de beräknade utgifterna för socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten – i förhållande till regeringens beräkning – för budgetåren 1999 och 2000 bör ökas med 630 miljoner kronor respektive 1 300 miljoner kronor. Utskottet tillstyrker i denna del bifall till motion Fi219 yrkandena 19 och 20.

Statsbudgetens inkomster

Utskottet anser att regeringens förslag till förändrad avgiftsstruktur beträffande socialavgifter och allmänna egenavgifter är en halvmesyr som inte tar hänsyn till att kopplingarna till avgifterna för olika ändamål försvunnit i och med det nya budgetsystemet. Förslagen bör därför avslås. Utskottet anser vidare att det tidigare av riksdagen fattade beslutet om en höjning av den allmänna egenavgiften i form av sjukförsäkringsavgift med 1 procentenhet fr.o.m. år 1998 bör upphävas då de allmänna egenavgifterna på grund av avdragsrätten vid taxeringen har en dålig fördelningspolitisk profil och höjningen förstärker detta. Enligt utskottets mening bör inte uttaget av arbetsgivaravgifter höjas med 0,11 procentenheter som en delfinansiering av förslaget om en återgång till 14 dagars sjuklöneperiod. Utskottet anser att finansutskottet bör tillstyrka motion Sk325 yrkandena 9, 10 och 16. Utskottet anser dessutom att ett logiskt steg bör vara att slå ihop arbetsgivaravgifterna till en inkomstpost. En sådan ordning skulle enligt utskottets uppfattning innebära en administrativ förenkling som sannolikt skulle spara en del pengar. Finansutskottet bör mot bakgrund härav tillstyrka motion Sk325 yrkande 15 med begäran om förslag från regeringen om en hopslagning av arbetsgivaravgifter till en post.

Utskottet anser att nivån på de allmänna egenavgifterna för år 1998 skall vara 5,95 % (- 8 000 miljoner kronor) och att någon höjning av uttaget av arbetsgivaravgifter (- 800 miljoner kronor) inte bör ske. Utskottet anser att riksdagen såvitt avser socialavgifter och allmänna egenavgifter för budgetåret 1998 bör göra dessa ändringar i regeringens beräkning dels av statsbudgetens inkomster, dels av budgeteffekter av förändrade skatte- och avgiftsreg-

5. Michael Stjernström (kd) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden bort ha följande lydelse:

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Enligt utskottets mening bör en förkortning av sjuklöneperioden genomföras redan den 1 januari 1998 samt två karensdagar införas i sjukförsäkringen. Vidare bör sjukpenninggrundande inkomst beräknas på genomsnittsinkomsten under de två senaste åren och skattepliktiga förmåner liksom semesterersättning vara sjukpenninggrundande. Därtill anser utskottet att det är nödvändigt med en ökad satsning på rehabilitering, vilket minskar förtidspensionskostnaderna, och utökade resurser för försäkringskassorna för att beivra missbruk av försäkringen. Finansiell samordning av FINSAM-modell för samverkan inom rehabiliteringsområdet bör införas för hela landet. Slutligen anser utskottet att samtliga personskadekostnader till följd av trafikolyckor bör överföras till trafikförsäkringen.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi215 yrkandena 2 och 3 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 1998 med 7 710 miljoner kronor och för budgetåren 1999 och 2000 med 9 500 respektive 11 100 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utskottet anser att inkomstprövningen av änkepensionerna bör tas bort helt. Dessutom bör tiden för omställningspensionen förlängas till 12 månader. Utskottet anser vidare att fritidsfastighet inte skall ingå i årsinkomsten vid beräkningen av BTP. Enligt utskottets mening bör pensionerna beräknas på basbeloppet utan reducering med 2 %. För att kompensera de sämst ställda pensionärerna anser utskottet slutligen att 485 miljoner kronor skall anslås för en höjning av pensionstillskottet.

Utskottet anser att utgifterna för budgetåret 1998 bör fördelas så att ramen för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom bestäms till ett belopp som överstiger det regeringen föreslagit med 2 375 miljoner kronor. För budgetåren 1999 och 2000 anser utskottet att ramen för utgiftsområdet bör ökas med 2 530 miljoner kronor vardera året. Utskottet tillstyrker i denna del bifall till motion Fi215 yrkandena 2 och 3.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utskottet anser att vårdnadsbidraget skall återinföras. Bidraget skall utges med 10 % av basbeloppet per månad och barn som fyllt ett men inte tre år. Vidare skall bidraget vara beskattningsbart och avdragsgillt för styrkta kostnader upp till vårdnadsbidragsbeloppet. Utskottet avvisar regeringens förslag om höjning av barnbidragen till 750 kr per månad och barn. I stället föreslår utskottet att barnbidraget höjs till 700 kr per månad och att de resurser som frigörs förs över till den barnrelaterade delen av bostadsbidraget. Utskottet anser vidare att i föräldraförsäkringen skall ersättningen beräknas på de sen-

aste 24 månadernas inkomst samt att skattepliktiga förmåner och semesterersättning skall ingå i beräkningen. Utskottet föreslår också att grundavdraget i underhållsstödet skall höjas till 48 000 kr. När det gäller bidraget till kostnader för internationella adoptioner föreslår utskottet att bidraget höjs till 50 000 kr per barn. Utskottet har ovan förordat en förstärkning av försäkringskassornas administration under utgiftsområde 10 och anser att detta kan innebära en besparing i föräldraförsäkringen med 500 miljoner kronor genom bättre underbyggda beslut och ökad kontroll.

Med det anförda tillstyrker utskottet i enlighet med motion Fi215 yrkandena 2 och 3 i dessa delar att till utgiftsområdet för budgetåret 1998 fördelas 1 636 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit och att riksdagen för budgetåren 1999 och 2000 godkänner en preliminär beräkning som i förhållande till regeringens beräkning innebär ökade utgifter med 1 736 och 1 836 miljoner kronor för respektive år.

Socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten

Utskottet har föreslagit ökade satsningar på rehabiliteringsområdet. Detta medför minskade utgifter även för socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten genom att den reella pensionsåldern höjs och arbetsskadepensionen inte belastas i samma grad. Utgifterna på området ökar emellertid till följd av utskottets förslag om att pensionerna skall beräknas utifrån ett oreducerat basbelopp.

Utskottet anser att de beräknade utgifterna för socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten – i förhållande till regeringens beräkning – för budgetåret 1998 bör ökas med 1 270 miljoner kronor samt för budgetåren 1999 och 2000 ökas med 720 miljoner kronor respektive minskas med 180 miljoner kronor. Utskottet tillstyrker i denna del bifall till motion Fi215 yrkandena 2 och 3.

Statsbudgetens inkomster

Utskottet anser att förändrade avgiftsnivåer för att uppnå balans mellan inkomster i sjukförsäkringssystemet samtidigt som den allmänna egenavgiften omvandlas till en allmän pensionsavgift bör avvisas. Enligt utskottets uppfattning strider regeringens förslag till omstrukturering av socialavgifterna mot pensionsuppgörelsen, då en sådan förändring inte kan ske utan att de fem partier som är representerade i uppgörelsen är överens. Utskottet anser vidare att regeringens förslag att höja uttaget av arbetsgivaravgifter som en delfinansiering av den förkortade sjuklöneperioden bör avvisas. Utskottet föreslår också en sänkning av den allmänna egenavgiften med 2 procentenheter. Utskottet tillstyrker sålunda bifall till motionerna Fi215 yrkande 8 i denna del och Sk327 yrkandena 6 och 20.

Det av utskottet avvisade förslaget om höjt uttag av arbetsgivaravgift innebär minskade inkomster på 610 miljoner kronor. Den föreslagna sänkningen av den allmänna egenavgiften innebär en inkomstminskning med 13 580 miljoner kronor. Utskottet anser att riksdagen såvitt avser socialavgifter och allmänna egenavgifter för budgetåret 1998 bör göra denna ändring i regeringens beräkning av statsbudgetens inkomster. Med det anförda tillstyrker utskottet motion Fi215 yrkandena 5 och 6.

Margit Gennser (m), Gustaf von Essen (m), Ulf Kristersson (m), Ragnhild Pohanka (mp), Marie Engström (v), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Michael Stjernström (kd) och Ann-Kristin Føsker (fp) anför:

Inom statsbudgetens utgiftsområde 10 skall också medel för socialförsäkringsadministrationen inrymmas.

Regeringen har underlåtit att i tid ställa krav på rationaliseringar inom försäkringskassorna. När man nu sent omsider vaknat upp saknar rationaliseringskraven realism. Utskottets majoritet är medveten om detta. Därför föreslås att 100 miljoner kronor skall överföras till administrationen från den post som avser rehabilitering.

Detta innebär att utrymmet i budgeten för rehabilitering minskar. Insatser för rehabilitering är en angelägen verksamhet både ur mänskligt och ekonomiskt perspektiv.

Utskottsmajoriteten försvarar sin budgeteringsteknik med att administrationens medelsbehov måste direkt tillgodoses i budgeten, medan medel till rehabiliteringen får tillskjutas senare genom tilläggsanslag. Övriga samverkansparter i landsting, kommuner och arbetsförmedlingar bör också kunna ge större bidrag. Majoritetens budgetförslag bygger således medvetet på att tilläggsanslag skall beviljas senare eller att andra parter skall betala. Detta innebär en uppluckrad budgetdisciplin, vilket kan få prejudicerande effekter på statens framtida budgetstyrning. Om inte tilläggsanslag beviljas kommer rehabiliteringsverksamheten att skadas.